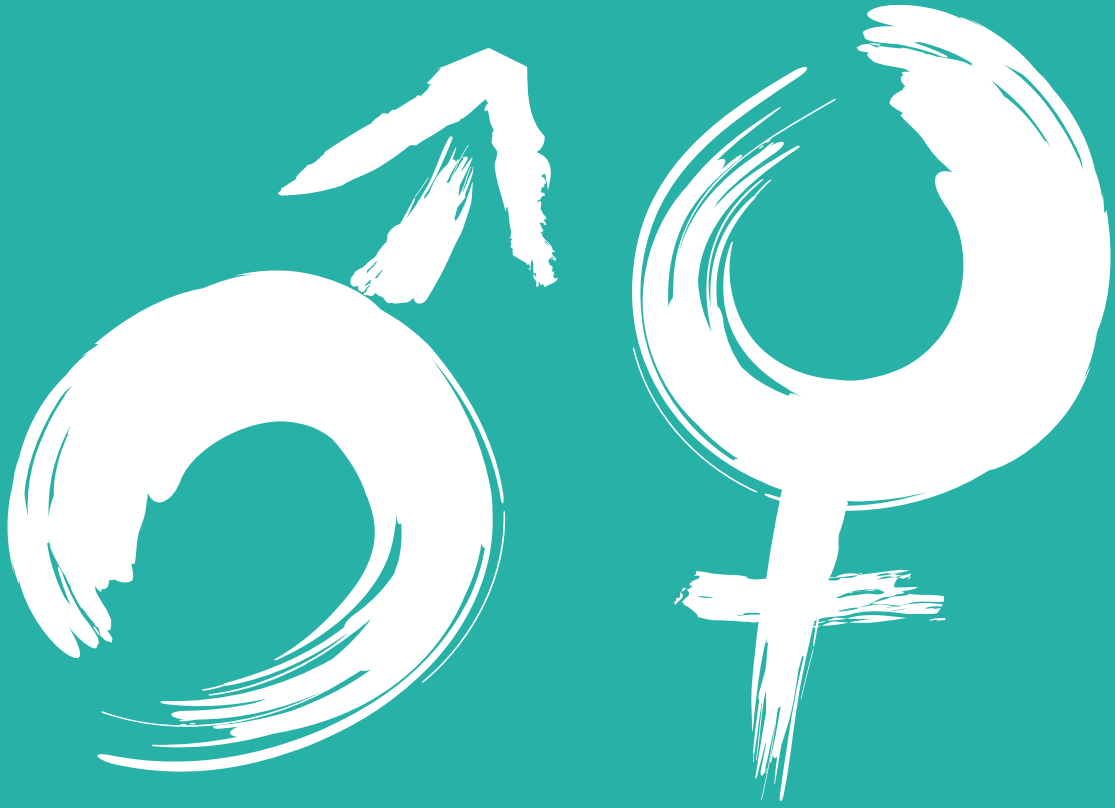

TÜRKİYE'DE CİNSİYET ALGISI ARAŞTIRMASI

(R A P O R)

HAZIRLAYANLAR
RECEP YILDIZ
ERGÜN YILDIRIM

Prof. Dr. Ergün Yıldırım
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Doç. Dr. Recep YILDIZ
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Ocak 2022

İstanbul Aile Vakfı Yayınları

İstanbul Aile Vakfı

Beylerbeyi Mahallesi Cennet Camii Yolu Sokağı

Numara: 13 Üsküdar/İSTANBUL

+90 (850) 308 31 93 +90 (530) 148 31 93

www.istanbulailevakfi.org

Türkiye’de Cinsiyet Algısı Araştırması

- O c a k 2 0 2 2 -

İ Ç İ N D E K İ L E R

Giriş.....	5
1. Yaş Gruplarına Göre Eşcinsellik Algısı.....	7
2. Siyasi Kimliklerde Cinsiyet Algısı.....	10
3. Siyasi Parti Tercihlerine Göre Cinsiyet Algısı.....	16
4. Ebeveynlerin Tutumları.....	21
5. Çevresindeki Yakınların Tutumu	29
6. Dini Yaşantı Açısından Cinsiyet Algısı.....	31
Sonuç ve Değerlendirme	44

GİRİŞ

Günümüzde öne çıkan en önemli toplum meselelerinden birisi de eşcinsellik olgusudur. Bütün dünyada bu konuda yoğun bir tartışma ve dalgalanma bulunmaktadır. Çatışmalar yaşanmakta, değerlerin erozyonu ortaya çıkmakta, yeni kavram ve söylemler ileri sürülmektedir. Cinsiyet, ilk defa bu kadar yoğun bir biçimde geleneği ve mirası dışlayan, inanç ve gelenekle çatışan bir şekilde yorumlanmaktadır. Sosyolojik determinizm bakışıyla hareket eden yaklaşımlar ileri sürülerek, insanlığın bütün kadim inanç ve müktesebatı reddedilmektedir.

Bu çalışmada eşcinsellik, cinsel yönelim, LGBTİ+ gibi ifadeler kullanılmaktadır. Bunlar birbirine yakın olan olguları ifade eden kavramlardır. Hepsi de cinsel tutumların “normal” olanın dışında yer alan biçimlerine vurguda bulunur. Burada “normal” kavramı ile toplumun çoğunlukla benimsediği ve üzerinde uzlaştığı “ortalama doğru” olan cinsel tutumları kastediyoruz. LGBTİ+ dediğimizde belli cinsel tutumları savunmak üzere bir araya gelen bir grubu anlıyoruz. Bu çevreler kendi aralarında istedikleri kadar farklılaşıyorlar da sonuçta cinsel davranışların dişil ve eril tamamlayıcılığına dayanan yaklaşıma karşı bir pozisyon alarak hareket ediyorlar. Bir gruptur ve hatta “cinsel topluluk” niteliğini taşıyor. Çünkü cinsellik konusunda toplumun “olağan” anlayışlarına ve üzerinde uzlaşılan ahlak değerlerine ters bir biçimde toplumsal cinsiyet eşitliği ideolojisini benimseyerek ortak bir tahayyül ve pratiğe sahiptirler. Hatta BM’in geliştirdiği yeni yaklaşımlarda eşcinseller bir azınlık topluluk statüsünde tanımlamaya başlamaktadır.

Cinsel yönelim, eşcinsellik, biseksüel, gay, lezbiyen gibi kavramlara ilişkin toplumun iki temel tutumundan bahsetmek mümkün. Birincisi, toplum bu kavramların muhtevalarında taşıdığı belli düşünceleri, tutumları ve inanışları anlıyor. Bu tutumları asırlar içinde inançla, ahlakla ve örf ile oluşan değerler ile yorumluyor. Özellikle İslam düşünce geleneği müktesebatına sahip olan Türk toplumunda, doğrudan inanç ve ahlak çok belirleyici bir rol oynamaktadır. İkincisi ise son yıllarda LGBTİ+ adıyla somutlaşan gruplar, örgütler, faaliyetler ve protestolar olarak algılanmasıdır. Bu çerçevede eşcinsellik sosyal medyaya, konvansiyonel medyaya ve çeşitli faaliyetlere yansıyan belli insanlar,

kişiler ve gruplar düşünülmektedir. Bundan dolayı da sorulara verilen cevapların arka planında bu iki tutum önemli bir etkiye sahiptir.

Her araştırma bir kavramlar setine, bir perspektife, bir amaca, bir yönteme dayanır. Eşcinsellik etrafında kullanılan kavramlar da ortaya çıkan olgunun beraberinde gündeme geldiler. Biz çalışmamızda kadın eşcinselliği ve erkek eşcinselliği gibi kavramları kullanmayı tercih ediyoruz. Bizim perspektifimiz bu toplumun asırlardır üzerinde uzlaşarak geldiği “ortalama doğrular” dır. Perspektifimizi araştırmaya yamamak yerine olguyu ve eylemi anlamak temel gayemizdir. Amacımız, toplum üzerinde ciddi bir propaganda ve “kültürel baskı” olarak yürüyen eşcinselliği normalleştirme arayışlarında toplumun nerede durduğunu tespit etmektir.

Çalışmamızda soruları hazırlarken toplumun eşcinsellik ile ilgili muhayyilesine, algısına ve tepkilerine ayna olmaya çalışıyoruz. Soruları güdüleyici bir tutumdan uzak durarak hazırladık. Olabilecek kadar, objektif olmaya özen gösterdik. Çünkü meseleyi anlamanın yolu ona objektif yaklaşarak mümkündür çoğunlukla. Ancak elde ettiğimiz verileri yorumlarken bütün araştırmacılar gibi bizlerin de “kendiliğinden sosyolojisi” olduğu bilinci içerisindeyiz.

Elbette düşünce de, bilgi de belli “ön kabullerle” mümkündür. Thomas Kuhn buna paradigma, Şerif Mardin zihin haritası der. Biz de belli değerler ve inançları benimsiyoruz, LGBTİ+ bireylerde de böyledir. Hiç kimse belli bir paradigma benimsemeden düşünemez ve konuşamaz. Bilim insanı bunun farkında olan ve araştırmayı yaparken bu bilinçle beraber “ortalama doğru” peşinde koşan kişidir. Bizim de çabamız budur. Türk toplumunun eşcinsel propagandalar, eylemler, tartışmalar karşısında nasıl bir sosyolojiye sahip olduğunun tablosunu ortaya çıkarmak istiyoruz. Bu çerçevede Türkiye genelinde 2200 kişiye uygulanan bir araştırma ile hareket ediyoruz.

Bu araştırma çok kapsayıcı bir niteliğe sahip. Toplumun gençler, yaş grupları, eğitim düzeyi, siyasal kimlikler, siyasal partiler, dindarlar gibi boyutları çerçevesinde konuyu ele almaktadır. Cinsiyet tutumlarını farklı toplumsal veçheleriyle incelemektedir. Bu araştırma sayesinde toplumun cinsiyet düşünceleri, algıları ve tutumları konusundaki genel gidişatını, siyasal kimlik ve çevrelerin tutumlarını, dindarların konuya bakışını öğrenme imkânına sahip olacağız.

1- Yaş Gruplarına Göre Eşcinsellik Algısı

Tablo 1: Yaş * Eşcinsellik; doğal bir durumdur, insan doğasında vardır.

	EVET	HAYIR	FİKRİM YOK	
18-24	46,7%	43,4%	9,9%	100,0%
25-34	25,1%	63,6%	11,3%	100,0%
35-44	17,9%	73,2%	8,9%	100,0%
45-54	21,7%	67,1%	11,1%	100,0%
55 üstü	26,8%	65,9%	7,4%	100,0%

Araştırmaya katılanların kabaca 3/2’si eşcinselliği doğal bir durum olarak **görmemektedir**. Ancak araştırmaya katılan 18-24 yaş aralığındaki gençlerin neredeyse yarısı eşcinselliği “doğal bir durum” olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda araştırmacıların yaş aralığı büyüdükçe eşcinselliğe karşı olumsuz bir durum gördüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 18-24 yaş aralığındaki gençlerin %46,7’si eşcinselliği doğal bir durum görürken; %43,4’ü eşcinselliğin insan doğasında olmadığını düşünmektedir.

Son tahlilde 25 ve üstü kişilerin 3/2’den fazlası eşcinselliği doğal bir durum olarak **görmemektedir**.

Tablo 2: Yaş * LGBTİ+ denince aklınıza ilk gelen düşünce nedir?

	Cinsel tercih, cinsel yönelim ve cinsel kimliklerin özgürlüğü için mücadele etmek	Baskı yaptığı gerekçesi ile dini ve kültürel değerlere karşı mücadele etmek	Kadına şiddeti önlemek için mücadele etmek	İnsan haklarının pratiğe aktarılması için mücadele etmek	Hepsi	Hiçbiri	
18-24	35,3%	8,5%	7,3%	5,4%	14,2%	29,3%	100,0%
25-34	25,9%	12,0%	5,9%	4,6%	5,7%	46,0%	100,0%
35-44	20,9%	16,3%	5,4%	3,5%	7,2%	46,7%	100,0%
45-54	29,0%	13,7%	6,3%	4,1%	4,9%	42,1%	100,0%
54 üstü	14,3%	16,8%	7,6%	4,8%	8,8%	47,8%	100,0%

Araştırmaya katılan kişilerin yaklaşık yarısı LGBT ile ilgili akla ilk gelen düşüncesinde hiçbir **gerekçe sunmamaktadır**. Araştırmaya katılanların mevcut çok sayıda tercihli cevaba rağmen “hiçbiri” cevabını tercih etmeleri büyük bir oranda katılımcıların LGBT ile ilgili olumsuz bir düşünceye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların yaş aralığına göre 25-34’te %46, 35-44’te %46,7, 45-54’de %42,8 ve 55 üstünde ise %47,8’nin soruların seçenekli sorulardan birine değer göstermemiştir. Bu değerlendirme araştırmaya katılanların hem LGBT ile ilgili olumsuz bir görüşe sahip olduklarını hem de akıllara ilk gelen gerekçelerin yeterli görülmediğini göstermektedir.

Ancak 18-24 yaş aralığındaki gençlerin %35,3’ünün, LGBTİ+ denince aklına ilk gelen düşünce “eşcinselliğin/ eşcinsellerin özgürlüğü için mücadele etmek” ve %14,2’nin diğer seçeneklerden birini tercih etmek yerine tamamını kastederek “hepsi”ni eşcinsel yönelimini akla ilk getirdiği gerekçe olarak görmektedir.

Bu bağlamda katılımcıların “*Baskı yaptığı gerekçesi ile dinî ve kültürel değerlere karşı mücadele etmek*” ve “*Kadına şiddeti önlemek için mücadele etmek*” sorularına verdiği cevaplardan anlaşılabacağı üzere katılımcıların yaklaşık 3/1’i LGBT ve eşcinselliği “özgürlük temelinde değerlendirirken; büyük bir oranda LGBT ve eşcinselliğe karşı negatif gerekçeler sunmaktadır.

Fakat 18-24 yaş aralığındaki gençler arasında LGBT algısında baskın bir görüş çıkmazken; bu yaş aralığındaki gençlerin neredeyse yarı yarıya farklı seviyelerde görüş ayrılığı yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Yaş * LGBTİ+ için düşünceniz nedir?

	Bir hastalıktır, tedavisi için yardımcı olunması gerekir	Bir sapkınlıktır, devlet tarafından yasaklanmalıdır	Bir hastalık değil bir tercihtir, saygı duymak gerekir	Özgürce bir tercihtir, kanunlar çerçevesinde hakları savunulmalıdır	
18-24	21,5%	22,1%	37,8%	18,7%	100,0%
25-34	29,6%	37,3%	19,0%	14,2%	100,0%
35-44	37,2%	38,5%	12,6%	11,7%	100,0%
45-54	29,3%	42,7%	16,6%	11,4%	100,0%
54 üstü	43,3%	39,0%	9,5%	8,2%	100,0%

Araştırmaya katılan katılımcılar, LGBT ile ilgili kanaatleri önüne alındığında baskın bir şekilde 3/2’sinden fazlası bir hastalık olarak görmekte; hatta katılımcıların 3/1’i devlet aygıtının kanun marifetiyle yasaklanmasını talep etmektedir.

Bu bağlamda katılımcılardan 18-24 yaş grubunun görüşü, diğer yaş grupların tam tersi şekildedir. Zira 18-24 yaş grubu, LGBT’yi saygı çerçevesi içerisinde bir tercih olarak değerlendirirken; bu yaş grubunda baskın bir toleransın olmadığını da vurgulamamız gerekir. Çünkü 18-24 yaş grubunun (%21,5 + %22,1= %43,6) neredeyse yarısı LGBT’yi bir hastalık ve sapkınlık olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda LGBT ile ilgili bu yaş aralığındakilerin %21,5’i tedavi edilmesi noktasında yardımcı olunmasını gerektiğini savunmaktadır.

Son olarak 55 yaş üstü katılımcıların LGBT ile ilgili müsamaha bir görüşe sahip olmadıkları %82,3 gibi yüksek bir orandan anlaşılmaktadır. Dolayısıyla LGBT ile ilgili yaş aralığı sıralı bir şekilde artıkça toplumun düşüncesi hastalık ve sapkınlık olarak değerlendirdiğini gösteriyor.

Tablo 4: Yaş * Oğlunuzun ve kızınızın; LGBTİ+ bireylerden biri olduğunu duyarsanız tepkiniz ne olur?

	Tedavi ettiririm	Bu haliyle kabul ederim	Hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağımı şaşırır, utancımın insan içine çıkamam	Evlatlıktan reddederim	İyi bir ebeveyn Olmadığımı düşünür, kendimi yetersiz hisseder ve kendimi suçlarım	Diğer (o anki duruma bağlı, ikna etmeye çalışırım, döverim, desteklerim...)	
18-24	35,2%	28,8%	11,2%	9,4%	12,4%	3,0%	100,0%
25-34	40,5%	16,3%	16,3%	8,1%	15,3%	3,5%	100,0%
35-44	49,8%	10,5%	12,9%	14,8%	10,0%	2,0%	100,0%
45-54	41,3%	12,0%	15,2%	13,9%	14,9%	2,7%	100,0%
54 üstü	53,2%	6,7%	12,7%	15,8%	7,4%	4,3%	100,0%

Araştırmaya katılanlar, LGBT bireylerden birinin aile içinde (oğlunda ve/veya kızında) görülmesi durumunda da katılımcıların büyük bir kısmı kızgınlığı, itirazı,

rahatsızlığı, utanmayı ve bu durum karşısında tedavi ettirmeyi tercih edeceklerini belirtmektedirler.

Ancak gençler arasında en küçük 18-24 yaş grubundakiler konuyu farklı değerlendirmektedirler. Çünkü 18-24 yaş aralığındaki gençlerin % 28,8’i yani yaklaşık 3/1’i mevcut haliyle kabul edeceğini ifade ederken; 3/2’si bir şekilde durumu tersine çevirmek için çeşitli yollara başvuracağını belirtiyor. Bu bağlamda araştırmamızın Tablo-4, Tablo-3, Tablo-2 ve Tablo-1’de LGBT ile ilgili %50 oranında görüş ayrılığına sahip olan 18-24 yaş aralığındaki gençlerin; “LGBT bireylerin birinci derece yakınında olması durumunda” 3/2 oranında tepkisini ‘bir şekilde müdahale edilmesi gerektiği’ yönünde görüş bildiriyorlar.

2- Siyasi Kimliklerde Cinsiyet Algısı

Tablo 5: Siyasi görüşünüz olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? * Eşcinsellik; doğal bir durumdur, insan doğasında vardır.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
Kemalist	47,4%	38,6%	14,0%	100,0%
Sol	44,7%	44,4%	10,8%	100,0%
Liberal	51,7%	48,3%		100,0%
Demokrat	33,5%	51,9%	14,6%	100,0%
İslamcı	16,0%	66,4%	17,6%	100,0%
Milliyetçi	23,2%	68,6%	8,3%	100,0%
Merkez Sağ	12,1%	80,8%	7,1%	100,0%
Muhafazakâr	11,6%	85,6%	2,9%	100,0%

Eşcinselliği insan doğasında “doğal bir durum” olarak gören Kemalistlerin oranı %47,4 iken; “doğal bir durum olarak görmeyenlerin” oranı ise %38,6’dır. Eşcinselliği doğal bir durum olarak gören/görmeyen Solcuların oranı (%44 civarı) hemen birbirine eşittir.

“Eşcinselliği doğal bir durum olarak görmeyen” sağ tandanslı görüşler (İslamcı, Milliyetçi, Muhafazakâr ve Milliyetçi Sağ) içerisinde ‘büyük ölçüde olumsuzdur’. Yani

eşcinselliği doğal bir durum olarak görmemektedirler. Merkez siyasetin güçlü olduğu liberal ve demokrat düşüncede ise çok büyük çelişkiler gözükmemektedir. Zira Demokratlar büyük oranda Eşcinselliği doğal bir durum olarak görmez iken; Liberaller siyasi görüş içerisindeki ‘özgürlük’ ve ‘insan hakları’ temelinde eşcinselliği doğal bir durum olarak gören en güçlü siyasi düşünce akımıdır.

Tablo 6: Siyasi görüşünüz olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? * Eşcinsellik insan türünün devamını tehdit etmektedir.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
İslamcı	73,7%	14,0%	12,3%	100,0%
Merkez Sağ	67,0%	14,0%	19,0%	100,0%
Muhafazakâr	78,6%	14,4%	7,0%	100,0%
Milliyetçi	64,0%	25,2%	10,8%	100,0%
Demokrat	51,9%	31,3%	16,7%	100,0%
Sol	43,8%	45,0%	11,1%	100,0%
Kemalist	37,9%	52,9%	9,2%	100,0%
Liberal	36,7%	60,0%	3,3%	100,0%

Araştırmamıza katılan katılımcıların “eşcinselliğin insan türünün devamını tehdit ettiğini” düşünenlerin oranı Liberallerde %36,7 ve Kemalistler %37,9 iken; “insan türünü tehdit etmediğini” düşünenlerin oranı Liberallerde %60,0 ve Kemalistlerde %52,9’dur.

Buna karşın sağcılar arasında demokrat (%51,9), milliyetçi (%68,6), muhafazakâr (%78,6), merkez sağ (%67,0) ve İslamcılarda (%73,7) iken; “eşcinselliği insan türünün devamını tehdit ettiği” düşüncesi konusunda karamsardır. Nitekim sağ ideolojik akımda “Eşcinselliğin insan türünün devamını tehdit etmediği” düşüncesi, %15’i geçmemektedir. Bu bağlamda tek istisnanın milliyetçilerde neredeyse 4/1 oranında gerçekleştiğini görmekteyiz.

Dolayısıyla siyasi açıdan sağcıların “eşcinselliğin insan türünü tehdit ettiği” yönünde baskın bir görüş hakimken; sol ve liberal çevrelerde büyük oranda benzer bir **tehdit algısı oluşturmamaktadır**. Elbette bu sonucun ortaya çıkmasında sol ve liberallerin ‘insan hakları’, ‘özgürlük’ ve ‘bireycilik’ düşünceleri etkili olduğu gibi sağ siyasi görüş içerisinde muhafazakâr ve geleneksel değerlerin egemen olmasından kaynaklı yaşam biçimi bu tablonun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Tablo 7: Siyasi görüşünüz olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? * Erkek Eşcinselliği için düşünceniz nedir?

	Erkek doğasına aykırı olduğu için bir sapkınlıktır	Dini, kültürel, ahlaki vs. kurallara bir başkaldırıdır	Tüm erkek eşcinseller kadınsı olduğu için bir şaşkınlık ve çare arayışıdır	Normal bir durumdur; sadece farklı bir yaşam tarzıdır, kınanmaması gerekir	Erkeklerdeki eşcinselliğin doğal bir dışavurumudur; ama ben iğrenç buluyorum	
Muhafazakâr	47,7%	36,7%	4,3%	6,7%	4,5%	100,0%
İslamcı	48,4%	36,9%	2,5%	8,6%	3,7%	100,0%
Merkez Sağ	35,4%	35,4%	6,1%	15,2%	8,1%	100,0%
Milliyetçi	43,0%	24,7%	3,4%	20,6%	8,2%	100,0%
Demokrat	35,8%	10,8%	6,9%	33,2%	13,4%	100,0%
Sol	28,5%	10,2%	8,7%	40,8%	11,7%	100,0%
Kemalist	27,2%	9,9%	6,3%	41,5%	15,1%	100,0%
Liberal	10,0%	6,7%	6,7%	56,7%	20,0%	100,0%

Katılımcılar, erkek eşcinselliği konusunda siyasi görüşlerine göre kendilerini tanımlarken; aynı zamanda ülkedeki ataerkil kodlarını da siyasi düşüncelerine yansıtmışlardır.

Nitekim sağ siyasi görüşlere göre “erkeğin eşcinsellik” ile ilişkilendirilmesi İslamcı, muhafazakâr, merkez sağ ve milliyetçiler tarafından ezici bir çoğunlukla dinsel, kültürel ve biyolojik nedenlerle olumsuz olarak değerlendirilirken; sol ve liberal siyasi düşünceye göre, katılımcılar erkeğin eşcinsellikle ilişkilendirilmesini doğal bir dışavurum ve insan hakları temelinde farklı bir ‘hayat tarzı’ şeklinde değerlendirilmiştir.

Liberal siyasi kimliğe sahip katılımcıların yarısından fazlası (%56,7), kendisini Kemalist olarak tanımlayanların %41,5’i ve Solcu olarak görenlerin %40,8’i “erkeğin eşcinselliğini” normal bir durum olarak kabul etmektedir. Ancak bu değerlendirilmenin aksine göre sol ideolojinin ‘özgürlük’, ‘insan hakları’ ve ‘bireysellik’ olgularının aksine erkeğin eşcinsel eğilimini sapkınlık, hastalık, dinsel ve ahlaki başkaldırı olarak gören %16,7 ile %38,7 arasında değişkenlik gösteren bir kitle olduğunu hatırlatmak gerekir.

Bu bağlamda eşcinselliği sapkınlık ve hastalık görerek; sağ siyasi gelenek açısından “erkeğin eşcinselliğine” olan bakışı oldukça yüksek oranlarda dinsel ve ahlaki açıdan **bir tehdit olarak değerlendirilmektedir**. Ancak sağ ideoloji içerisinde her ne kadar farklı oranlar gerçekleşse de; az da olsa “erkeğin eşcinselliğine” saygı; ve insan hakları gerekçesiyle tolerans gösteren bir kesim söz konusudur.

Tablo- 8: Siyasi görüşünüz olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? * Kadın eşcinselliği için düşünceniz nedir?

	Kadın doğasına aykırı olduğu için bir sapkınlıktır	Dini, kültürel, ahlaki vs. kurallara bir başkaldırıdır	Tüm kadın eşcinseller kadını olduğu için bir şaşkınlık ve çare arayışıdır	Normal bir durumdur; sadece farklı bir yaşam tarzıdır, kınanmaması gerekir	Kadınlardaki cinselliğin doğal bir dışavurumudur ama ben iğrenç buluyorum	
Muhafazakâr	48,2%	36,6%	4,2%	6,1%	4,9%	100,0%
İslamcı	46,7%	39,3%	2,9%	6,6%	4,5%	100,0%
Milliyetçi	42,2%	27,8%	2,8%	19,5%	7,8%	100,0%
Merkez Sağ	31,7%	36,6%	6,9%	19,8%	5,0%	100,0%
Demokrat	35,3%	12,9%	6,9%	31,9%	12,9%	100,0%
Sol	24,6%	15,6%	8,4%	39,3%	12,0%	100,0%
Kemalist	23,9%	11,0%	7,4%	45,2%	12,5%	100,0%
Liberal	6,9%	6,9%	6,9%	58,6%	20,7%	100,0%

Katılımcıların “Kadının eşcinselliğine” olan yaklaşımı, “erkeğin eşcinselliğine” olan yaklaşımından bir puan daha sert tavır sergiliyor. “Erkeklerin eşcinselliğine” İslamcılar ve Muhafazakârlar %84-85 civarında olumsuz bakarken; aynı siyasi görüş “kadınların eşcinselliğine” %85-86 oranında cevap veriyor. Bunun dışında Merkez sağ (%67) ve milliyetçi (%70) siyasi düşünce hem kadınlar hem erkeklerde benzer oranlarda eşcinselliğe karşı çıkmaktadır.

Ancak Liberal siyasi kimliğe sahip katılımcıların %58,6 kadın eşcinselliğini normal bulurken; Kemalistler %45,2 ve Solcular %39,3 oranında kadınların eşcinselliğini normal

bulmaktadır. Ancak sol (%24,6 + %15,6 = %40,2) ve Kemalistler (%23,9 + %11,0 = %34,9) siyasi düşünce liberallerden ayrı olarak 3/1’den fazla bir kitle “kadınların eşcinselliğini sapıklık veya dini, ahlaki ve kültürel kurallara bir başkaldırı olarak görmektedir. Dolayısıyla sol ve Kemalistlerin 3/1’inden fazlası hem erkekler hem de kadınlar arasında ‘eşcinselliğe karşı’ muhafazakârlar ve İslamcılarla aynı hassasiyetle bakmaktadır.

Liberaller arasında da “kadınlardaki cinselliğin doğal bir dışa vurum” olmakla birlikte iğrenç bulduğunu bildirenler (%20,7) ikinci sırada yer almaktadır. Erkeklerde bu oran %20’dir.

Kendini Kemalist olarak tanımlayanların “kadın eşcinselliğini” normal bir durum ve bir yaşam tarzı olarak değerlendirenlerin oranı %45,2’dir.

Demokratlar içinde “kadın eşcinselliğini” normal bir durum olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünenler %31,9’dur. Merkez sağ olarak kendisini tanımlayan katılımcılar ise %19,8’e gerilemektedir. Geri kalan %80,5’i sapkınlık veya dini, kültürel, ahlaki vs. kurallara bir başkaldırı olarak düşünmektedir.

“Kadınların eşcinselliği”ni sapkınlık düşüncesinden dini, kültürel, ahlaki vs. kurallara bir başkaldırı olarak görenler ve geriye kalan düşünceler Milliyetçiler arasında %80,5; İslamcılarda %93,4; Muhafazakârlarda %93,9’dur.

Tablo 9: Siyasi görüşünüz olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? * Oğlunuzun ve kızınızın; LGBTİ+ bireylerden biri olduğunu duyarsanız tepkiniz ne olur?

	Tedavi ettiririm	Bu haliyle kabul ederim	Hayal kırıklığı ve üzüntü ile ne yapacağımı şaşırır, utancımdan insan içine çıkamam	Evlatlık tan redd ederim	İyi bir ebeveyn olmadığımı düşünür, kendimi yetersiz hisseder, kendimi suçlarım	Diğer (o anki duruma bağlı, ikna etmeye çalışırım, döverim, desteklerim...)	
Muhafazakâr	45,2%	2,0%	23,2%	16,4%	11,0%	2,2%	100,0%
İslamcı	46,7%	2,0%	18,9%	20,5%	10,2%	1,6%	100,0%
Merkez Sağ	45,0%	8,0%	8,0%	16,0%	14,0%	9,0%	100,0%
Milliyetçi	45,0%	10,6%	13,5%	15,8%	11,0%	4,1%	100,0%
Demokrat	63,1%	12,9%	7,7%	4,7%	9,0%	2,6%	100,0%
Sol	39,3%	29,9%	7,3%	6,3%	14,8%	2,4%	100,0%
Kemalist	37,1%	32,7%	6,6%	6,2%	13,2%	4,0%	100,0%
Liberal	31,0%	48,3%	0,0%	6,9%	6,9%	6,9%	100,0%

LGBT olgusuna, siyasi kesimlerin hepsinde neredeyse konsensüs oluşmuş bir şekilde ‘olumsuz bir tepki’ verildiği görülüyor.

Diğer bir ifadeyle İslamcı ve muhafazakârların %98’i, demokratların, milliyetçilerin ve merkez sağın yaklaşık %90’nı, Kemalistlerin ve solcuların yaklaşık %70’i çeşitli ölçeklerde tepki göstererek “LGBT bireylerden birinin (oğlunda ve/veya kızında) duyulması durumunda” **olumsuz görüş ve karşı olduğunu belirtmektedirler. Hatta Liberallerin de %51,7’si aile üyelerinin birisinin LGBT üyesi olması durumunda olumsuz tutum sergileyeceğini göstermektedir.**

Tablo 10: Siyasi görüşünüz olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? * Okullarda cinsiyet eşitliği (mesela kadın ve erkeklerin aynı tuvaleti kullanması) gerekir.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
Liberal	24,1%	72,4%	3,4%	100,0%
Sol	9,6%	83,1%	7,2%	100,0%
Kemalist	8,8%	83,5%	7,7%	100,0%
Demokrat	3,4%	84,9%	11,6%	100,0%
Milliyetçi	7,1%	85,1%	7,8%	100,0%
İslamcı	5,3%	86,5%	8,2%	100,0%
Muhafazakâr	4,0%	91,0%	5,0%	100,0%
Merkez Sağ	3,0%	92,0%	5,0%	100,0%

“Kadın ve erkeklerin aynı tuvaleti kullanmasının” gerekli olduğunu düşünenlerin “Fikrim yok” diyenler hariç, merkez sağ %92,0; muhafazakârlarda %91,0; İslamcılarda %86,5; milliyetçilerde %85,1; demokratlarda %84,9; Kemalistlerde %83,5; liberallerde %83,1; solcularda %72,4’tür.

Dolayısıyla toplumun büyük bir çoğunluğu, cinsiyet eşitliği etrafında ortaya çıkan pratikleri temel aldığımızda oldukça olumsuz bir tepki verdikleri görülmektedir.

3- Siyasi Parti Tercihlerine Göre Cinsiyet Algısı

**Tablo 11: Siyasi görüş açısından aşağıdaki partilerden hangisine yakınsınız?
Eş-cinsellik; doğal bir durumdur, insan doğasında vardır.**

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
AK Parti	12,9%	79,5%	7,6%	100,0%
MHP	18,4%	76,9%	4,7%	100,0%
İYİ Parti	35,8%	57,0%	7,3%	100,0%
HDP	37,4%	49,2%	13,4%	100,0%
CHP	41,4%	45,7%	12,9%	100,0%

Araştırmaya katılan katılımcıların siyasi görüş olarak sağcı partilerden AK Parti’ye yakın olanların %79,5’i, MHP’ye yakın olanların %76,9’u, İYİ Parti’ye yakın olanların %57,0’si “eşcinselliği doğal bir durum” olarak görmüyor. Siyasi düşünce olarak sol ve sosyal liberal politikaları savunan HDP’ye yakın olanların %49,2’si ve CHP’ye yakın olanların %45,7’si “eşcinselliği doğal bir durum” olarak görmüyor. Dolayısıyla siyasi partilerin ideoloji fark etmez çoğunluk olarak “eşcinselliği doğal bir durum” olarak görmemektedir.

Buna karşın siyasi olarak katılımcıların AK Parti’li olanların %12,9’u, MHP’li olanların %18,4’ü; İYİ Parti’lilerin %35,8’i; HDP’lilerin %37,4’ü; CHP’lilerin %41,4’ü “eşcinselliği insan doğasında var olduğunu” kabul ediyor.

Tablo 12: Siyasi görüşünüz olarak aşağıdaki partilerden hangisine yakınsınız? LGBT için düşünceniz nedir?

	Bir hastalıktır, tedavisi için yardımcı olunması gerekir	Bir sapkınlıktır, devlet tarafından yasaklanmalıdır	Bir hastalık değil bir tercihtir, saygı duymak gerekir	Özgürce bir tercihtir, kanunlar çerçevesinde hakları savunulmalıdır	
CHP	28,7%	17,7%	31,6%	21,9%	100,0%
HDP	30,2%	22,3%	27,9%	19,6%	100,0%
İYİ Parti	44,1%	29,6%	17,3%	8,9%	100,0%
MHP	33,8%	45,5%	11,3%	9,4%	100,0%
AK Parti	35,8%	53,9%	5,7%	4,6%	100,0%

Araştırmaya katılanlar arasında kendisini AK Parti’ye yakın hissedenlerin %10,3’ü için LGBT ya da eşcinsellik bir tercihtir. Bunların bir kısmı haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%4,6), bir kısmı da tercihe saygı duyulması gerektiğini (%5,7) düşünmektedir. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%53,9), hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%35,8) gerekli görmektedir.

Siyasi görüş olarak kendini MHP’ye yakın hissedenler içinde LGBT’lileri bir tercih olarak görenlerin oranı %20,7’dir. Bunların %8,9’u haklarının kanunlar çerçevesinde savunulmasını, %11,3’ü de tercihe saygı duyulması gerektiğini düşünmektedirler. Sapkınlık olarak değerlendirip devlet tarafından yasaklanmasını gerekli görenlerin oranı ise %45,5 ve hastalık olarak değerlendirip tedavi olunmasını önerenlerin oranı da %33,8’dir.

İYİ Parti’ye yakın hissedenler içinde LGBT düşünce ve davranışları bir tercih olarak görenlerin oranı %26,2’dir. Bunların %8,9’u haklarının kanunlar çerçevesinde savunulmasını, %17,3’ü de tercihe saygı duyulması gerektiğini düşünmektedirler. Sapkınlık olarak değerlendirip devlet tarafından yasaklanmasını gerekli görenlerin oranı ise %20,6 ve hastalık olarak değerlendirip tedavi olunmasını önerenlerin oranı da %44,1’dir.

Siyasi görüş olarak kendini HDP’ye yakın hisseden katılımcıların %47,5’i için LGBTİ+ düşünce ve davranışları bir tercihtir. Bunların bir kısmı haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%19,6), bir kısmı da tercihe saygı duyulması gerektiğini (%27,9) düşünmektedirler. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%22,3), hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%30,2) gerekli görmektedirler.

Siyasi görüş olarak kendini CHP’ye yakın hisseden katılımcıların yarısından fazlası için (%53,5) LGBTİ+ düşünce ve davranışları bir tercihtir. Bunların bir kısmı haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%21,9), bir kısmı da tercihe saygı duyulması gerektiğini (%31,6) düşünmektedirler. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%17,7), hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%28,7) gerekli görmektedirler.

Tablo 13: Siyasi görüşünüz olarak aşağıdaki partilerden hangisine yakınsınız? Oğlunuzun ve kızınızın; LGBT bir birey olduğunu duyarsanız tepkiniz ne olur?

	Tedavi ettiririm	Bu haliyle kabul ederim	Hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağımı şaşırır, utancımın insan içine çıkamam	Evlatlıktan reddederim	İyi bir ebeveyn olmadığımı düşünür, kendimi yetersiz hisseder, kendimi suçlarım	Diğer (o anki duruma bağlı, ikna etmeye çalışırım, döverim, desteklerim...)	
AK Parti	46,8%	2,3%	19,7%	18,7%	9,1%	3,3%	100,0%
MHP	41,3%	7,5%	16,9%	15,0%	16,0%	3,3%	100,0%
İYİ Parti	56,1%	15,0%	6,1%	7,8%	11,7%	3,3%	100,0%
HDP	46,1%	19,7%	10,7%	9,0%	12,9%	1,7%	100,0%
CHP	41,3%	28,1%	7,8%	6,5%	13,2%	3,2%	100,0%

Siyasi görüş olarak kendini AK Parti’ye yakın hisseden katılımcıların %2,3’ü bu haliyle kabul edeceklerini belirtmektedirler. Kendini MHP’ye yakın hissedenlerde bu oran %7,5’e, İYİ Parti’ye yakın hissedenlerde %15,0’a, HDP’ye yakın hissedenlerde %19,7’ye ve CHP’ye yakın hissedenlerde %29,1’e çıkmaktadır.

Görülmektedir ki kendini hangi partiye yakın hissederse hissetsin, oğlunun ve/veya kızının LGBTİ+ bir birey olduğunu öğrenmesi/duyması durumunda bu haliyle kabul etme oranları düşük ama kabul etmeyip tedavi ettirmeye yönelik çare arayışları önceliklidir. Siyasi görüşleri açısından tedavi dışı tepkileri (hayal kırıklığı, üzüntü, ne yapacağını şaşırma, utancından insan içine çıkamama, evlatlıktan reddetme) ise tedaviden sonra yüksek orana sahiptir.

Tablo 14: Siyasi görüşünüz olarak aşağıdaki partilerden hangisine yakınsınız? LGBT gruplarından bir grubun içinde yer almak ya da bulunmaktan;

	Rahatsız olmam	Rahatsız olur, kendimi huzursuz hissedirim	
CHP	40,4%	59,6%	100,0%
HDP	28,5%	71,5%	100,0%
İYİ Parti	20,0%	80,0%	100,0%
MHP	16,9%	83,1%	100,0%
AK Parti	7,4%	92,6%	100,0%

Siyasi görüş olarak kendini AK Parti’ye yakın hisseden katılımcıların büyük bir kısmı (%92,6) LGBT gruplarından bir grubun içinde bulunmaktan rahatsız olacağını bildirmektedirler. Bu oran MHP’ye (%83,1), İYİ Parti’ye (%80,0), HDP’ye (%71,5), CHP’ye (%59,6) kendini yakın hisseden katılımcılarda da yüksek oranlardadır. Sağ olarak adlandırılan partilere yakın katılımcılardaki rahatsız olma oranları sol adıyla anılan partilere yakın katılımcılardan daha yüksektir.

Tersinden okunduğunda ise sol olarak adlandırılan partilere yakın katılımcılardaki “rahatsız olmam” diyenlerin oranları sağ adıyla anılan partilere yakın katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 15: Siyasi görüşünüz olarak aşağıdaki partilerden hangisine yakınsınız? LGBT’nin toplumdaki yansımaları için ilk aklınıza gelen nedir?

	Kültürel değerleri yıpratıyor; özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ediyor	Dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt /kayıtsız hale getiriyor	Toplum, yıllardır baskılanmış cinsel yönelimlere alışmakta zorlanıyor ama alışacaklar	Toplum, yıllarca baskı altında kalmış kesimlerin haklı mücadelesine şahit oluyor	Toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden oluyor	Toplum, batı dünyası ile uyum sağlamada önemli bir eşiği geçiyor	
AK Parti	33,7%	46,1%	9,1%	3,3%	5,5%	2,2%	100,0%
CHP	28,7%	13,6%	10,0%	20,9%	20,9%	5,9%	100,0%
MHP	38,0%	36,2%	9,9%	4,2%	8,0%	3,8%	100,0%
İYİ Parti	36,1%	24,4%	11,7%	12,2%	12,2%	3,3%	100,0%
HDP	24,4%	20,0%	17,2%	12,2%	23,3%	2,8%	100,0%

LGBT denince aklına ilk gelen düşünce, siyasi görüş olarak kendini AK Parti’ye yakın hisseden katılımcılarda dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getirdiği (%46,1) ve kültürel değerleri yıpratıp özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiğidir. (%33,7).

Toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden olduğu (%5,5) da eklenince LGBTİ+’nin toplumdaki yansımaları için karşı düşünceye sahip kendini AK Parti’ye yakın hisseden katılımcıların oranı toplamda %85,3’ü bulmaktadır. Bu oran MHP’ye yakın hissedenlerde toplam %82,2, İYİ Parti’ye yakın hissedenlerde %72,7, HDP’ye yakın hissedenlerde %67,7 ve CHP’ye yakın hissedenlerde toplam %63,2’dir.

4. Ebeveynlerin Tutumları

Tablo 16: Çocuğunuz var mı? * LGBT denince aklınıza ilk gelen düşünce nedir?

	Eşcinsellik ve eşcinsellerin özgürlüğü için mücadele etmek	Baskı yaptığı gerekçesi ile dinî ve kültürel değerlere karşı mücadele etmek	Kadına şiddeti önlemek için mücadele etmek	İnsan haklarının pratiğe aktarılması için mücadele etmek	Hepsi	Hiçbiri	
Çocuğum yok	33,1%	8,1%	7,4%	5,3%	11,2%	35,0%	100,0
Sadece kız çocuğum var	19,8%	11,6%	10,9%	5,8%	6,6%	45,3%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	23,2%	14,2%	6,8%	4,5%	6,1%	45,2%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	17,7%	19,0%	4,5%	3,4%	6,6%	48,9%	100,0

Çocuğu olmayan –bekâr ya da evli - katılımcıların %33,1’i LGBT denince aklına ilk gelenin eşcinsellerin özgürlüğü için mücadele etmek (%33,1) olduğunu belirtmektedirler. Bu oran çocuğu olan ebeveynlerden en az %10 daha yüksektir. Sadece erkek çocuğu olan ebeveynlerde oran %23,2’ye; sadece kız çocuğu olanlarda %19,8’e ve hem kız hem erkek çocuğu olanlarda %17,7’ye inmektedir. Bir diğer farkları da LGBT denince aklına ilk önce dinî ve kültürel değerlere karşı mücadele etmenin geldiğini belirtenler arasında en düşük düzeye sahip olmalarıdır (%8,1). Bu oran, sadece kız çocuğu olan ebeveynlerde %11,6’ya; sadece erkek çocuğu olanlarda %14,2’ye; hem kız hem erkek çocuğu olanlarda da %19,0’a çıkmaktadır.

Tablo 17: Çocuğunuz var mı? * LGBTİ+ için düşünceniz nedir?

	Bir hastalıktır, tedavisi için yardımcı olunması gerekir	Bir sapkınlıktır, devlet tarafından yasaklanmalıdır	Bir hastalık değil bir tercihtir, saygı duymak gerekir	Özgürce bir tercihtir, kanunlar çerçevesinde hakları savunulmalıdır	
Çocuğum yok	23,6%	28,5%	31,4%	16,6%	100,0
Sadece kız çocuğum var	32,7%	38,1%	14,8%	14,4%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	35,8%	38,7%	11,3%	14,2%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	40,9%	41,9%	9,6%	7,7%	100,0

Çocuğu olmayan –bekâr ya da evli- katılımcıların %48’i LGBTİ+ ideolojisi ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Bunların içinden %31,4’ü bu tercihe saygı duyulması, %16,6’sı da kanunlar çerçevesinde haklarının savunulması gerektiğini düşünmektedirler. Bu grup içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%23,6) ya da devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%28,5) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %52’dir.

Sadece kız çocuğu olan ebeveynlerin ise %29,2’si LGBTİ+ ideolojisi ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Bunların içinden %14,8’i bu tercihe saygı duyulması, %14,4’ü kanunlar çerçevesinde haklarının savunulması gerektiğini düşünmektedirler. Bu grubu içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%32,7) ya da devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%38,1) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %70,8’dir.

Sadece erkek çocuğu olan ebeveynlerin %25,5’i LGBTİ+ ideolojisi ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Bunların içinden %11,3’ü bu tercihe saygı duyulması, %14,2’i kanunlar çerçevesinde haklarının savunulması gerektiğini düşünmektedirler. Bu grubu içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%35,8) ya da devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%38,7) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %74,5’dir.

Hem erkek hem kız çocuğu olan ebeveynlerin %17,3’ü ise LGBTİ+ ideolojisi ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Bunların içinden %9,6’sı bu tercihe saygı duyulması, %7,7’si kanunlar çerçevesinde haklarının savunulması gerektiğini düşünmektedirler. Bu grubu içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%40,9) ya da devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%41,9) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %82,8’dir.

Tablo 18: Çocuğunuz var mı? * LGBTİ+ gruplarından bir grubun içinde yer almak ya da bulunmaktan;

	Rahatsız olmam	Rahatsız olur, kendimi huzursuz hissederim	
Çocuğum yok	34,8%	65,2%	100,0
Sadece kız çocuğum var	21,8%	78,2%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	16,8%	83,2%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	13,6%	86,4%	100,0

Katılımcıların büyük bir kısmı LGBTİ+ gruplarından bir grubun içinde bulunmaktan rahat-sız olacağını bildirmektedir. Bu grubun içinde en yüksek oran %86,4 ile hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynlere aittir. Sadece kız çocuğu olanlarda bu oran %78,2, sadece erkek çocuğu olanlarda %83,2 ve çocuğu olmayan –bekâr ya da evli-katılımcılarda arasında da en düşük oranla %65,2’dir. Dolayısıyla rahatsız olmayacağını belirtenler arasında da en yüksek oran %34,8 ile çocuğu olmayan –bekâr ya da evli-katılımcılardadır. Sadece kız çocuğu olan ebeveynlerde bu oran %21,8, sadece erkek çocuğu olanlarda %16,8 ve hem kız hem erkek çocuğu olanlarda %13,6’dır.

Tablo 19: Çocuğunuz var mı? * Oğlunuzun ve kızınızın; LGBTİ+ bireylerden biri olduğunu duyarsanız tepkiniz ne olur?

	Tedavi ettiririm	Bu haliyle kabul ederim	Hayal kırıklığıyla ne yapacağımı şaşırır, utancından insan içine çıkamam	Evlatlıktan reddederim	İyi bir ebeveyn olmadığımı düşünür, kendimi yetersiz hisseder ve kendimi suçlarım	Diğer (O anki duruma bağlı vs.)	
Çocuğum yok	33,4%	24,9%	13,9%	8,2%	14,5%	5,1%	100,0
Sadece kız çocuğum var	45,1%	9,3%	13,6%	14,8%	10,9%	6,3%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	39,4%	10,3%	19,2%	14,7%	15,1%	1,4%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	56,0%	7,3%	11,6%	14,8%	8,4%	1,9%	100,0

LGBTİ+ bireylerden birinin aile içinde (oğlunda ve/veya kızında) görülmesi durumunda da katılımcıların büyük bir kısmı tedavi ettirmeyi, ne yapacağını şaşıracağını, utancından insan içine çıkamayacağını, kendini yetersiz hisseditip yine kendini suçlayacağını belirtmektedirler. Bu oranların toplamı çocuğu olmayan –bekâr ya da evli- katılımcılarda %75,1, sadece erkek çocuğu olanlarda %89,7, sadece kız çocuğu olanlarda %90,7 ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynlerde %92,7’dir.

Destek vermeden ama evladı olduğu için bir kenara atamayacağından mecburen ya da desteklemek anlamlarını içeren ‘bu haliyle/olduğu gibi kabul ederim’ düşüncesindeki katılımcıların oranı ise düşüktür. Ancak çocuğu olmayan –bekâr ya da evli- katılımcılar ile çocuğu olanlar arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Buna göre, çocuğu olmayan –bekâr ya da evli- katılımcılar arasında ‘bu haliyle kabul ederim’ düşüncesindeki katılımcıların oranı (%24,9), çocuğu olan diğer gruplardakilerden yüksektir. Sadece erkek çocuğu olanlarda %10,3, sadece kız çocuğu olanlarda %9,3 ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynlerde %7,3’tür.

Bu iki tablodan çıkan sonuç, kendi evladı söz konusu olunca eşcinselliğe farklı şekillerde (tedavi, utanma, hayal kırıklığı, evlatlıktan ret gibi) tepkiler vereceğini belirten katılımcıların, başkaları (başkalarının çocukları) söz konusu olunca daha kabul edilebilir yaklaşıklarıdır. Bu da esasen toplumun büyük bir kısmının eşcinselliği onaylamadığını; onaylayan katılımcılar içinde büyük kısmını çocuğu olmayanların –bekâr ya da evli-

katılımcılardan oluştuğunu göstermektedir. Evleneli çok zaman olup çocuk sahibi olmak istediği halde olamayanların sayıca azlığından hareketle, çocuğu olmayanların bekârlardan / çocuğu olma-yan yeni evlenmişlerden oluştuğunu düşündüğümüzde; bu kişilerin genç olduğu sonucuna varmaktayız. LGBTİ+ gruplar için algılarının da gençlerle çok yakın olduğu görülmektedir. Kısacası, –bekâr ya da evli - çocuğu olmayan katılımcılar ya da gençlerin LGBTİ+ konusunda yetişkinlerden farklı düşünmeye başladıkları ortaya çıkmaktadır. Çocuğu olmayanların daha çok genç insanlar olduklarını düşünürsek, gençlik ve eşcinsellik tablolarına atıf yapmak mümkündür ki birbirlerini destekledikleri ya da benzerlikleri görülmektedir. Dolayısıyla **“bekâra karı boşamak kolaydır”, “ateş düştüğü yeri yakar”, “beni ısırmayan yılan bin yaşasın”, “davulun sesi uzaktan hoş gelir”** gibi atasözünü doğrulayan tablolar olarak görebiliriz, bu iki tabloyu.

Tablo 20: Çocuğunuz var mı? * LGBTİ+’nın toplumdaki yansımaları için ilk aklınıza gelen nedir?

	Kültürel değerleri yıpratıyor; özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ediyor	Dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getiriyor	Toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden oluyor	Toplum, yıllarca baskı altında kalmış kesimlerin haklı mücadelesine şahit oluyor	Toplum, yıllardır baskılanmış cinsel yönelimlere alışmakta zorlanıyor ama alışacaklar	Toplum, batı dünyası ile uyum sağlamada önemli bir eşiği geçiyor	
Çocuğum yok	28,7%	19,8%	12,8%	13,0%	20,5%	5,2%	100,0
Sadece kız çocuğum var	33,2%	27,4%	13,9%	8,9%	13,1%	3,5%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	35,5%	32,9%	8,7%	10,3%	9,0%	3,5%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	33,0%	39,1%	7,8%	9,4%	8,0%	2,7%	100,0

LGBTİ+’nın topluma yansımaları açısından çocuğu olan ve olmayan gruplar arasında kültürel değerleri yıpratdığı, özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiği, dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getirdiği, toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden olduğuna dair görüşler ağırlıklıdır. Ancak yine de çocuk olma-olmama durumuna göre anlamlı farklar da bulunmaktadır.

Hem kız hem erkek çocuğu olan katılımcılar arasında LGBTİ+ için karşı duruş içinde bulunan katılımcıların oranı ortalama %79,9’dur ki bu oran içinde dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt/ kayıtsız hale getirdiği eleştirisi ilk sırada yer almaktadır (%39,1). Sadece erkek çocuğu olup LGBTİ+’ya karşı duruş içinde bulunan katılımcıların oranı da ortalama %77,1’dir ki bu oran içinde kültürel değerleri yıprattığı, özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiği eleştirisi ilk sırada yer almaktadır (%35,5). Sadece kız çocuğu olanlarda karşı duruş içinde bulunan katılımcıların oranı da ortalama %64,5’tur ki bu oran içinde de kültürel değerleri yıprattığı, özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiği eleştirisi ilk sırada yer almaktadır (%33,2). Çocuğu olmayan -bekâr ya da evli- katılımcılarda karşı duruş içinde bulunanların oranı ise ortalama %61,3’tür; bu oran içinde de kültürel değerleri yıprattığı, özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiği eleştirisi ilk sırada yer almaktadır (%28,7).

Tablo 21: Çocuğunuz var mı? * Eşcinsellik insan türünün devamını tehdit etmektedir.

	Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Çocuğum yok	50,3%	37,3%	12,4%	100,0
Sadece kız çocuğum var	62,0%	29,1%	8,9%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	63,3%	28,6%	8,0%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	68,3%	20,8%	10,9%	100,0

Çocuğu olma ya da olmama veya kız ya da erkek çocuğu olması açısından ebeveynler içinde eşcinselliğin, insan türünün devamını tehdit ettiği düşüncesine katılma ve katılmama açısından anlamlı fark vardır. Buna göre tehdit kabul eden çocuğu olmayan -bekâr ya da evli- katılımcıların oranı ise %50,3, sadece kız çocuğu olanların %62, sadece erkek çocuğu olanların %63,3 ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynlerin oranı da %68,3’tür. Buna karşın eşcinselliğin, insan türünün devamını tehdit etmediği inancında olan katılımcılar içinde çocuğu olmayan -bekâr ya da evli- katılımcıların oranı %37,3, sadece kız çocuğu olanların oranı %29,1, sadece erkek çocuğu olanların %28,6 ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynlerin %20,8’dir.

Tablo 22: Çocuğunuz var mı? * Medya eşcinselliği yaygınlaştırmaktadır.

	Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Çocuğum yok	46,4%	34,6%	19,0%	100,0
Sadece kız çocuğum var	50,2%	31,5%	18,3%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	56,6%	28,9%	14,5%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	61,6%	20,8%	17,6%	100,0

Çocuğu olmayan bekâr ya da evli katılımcıların %46,4’ü, sadece kız çocuğu olanların %50,2’si, sadece erkek çocuğu olanların %56,6’sı, hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynlerin de %61,6’sı medyanın eşcinselliği yaygınlaştırdığını düşünmektedirler. Buna karşın medyanın böyle bir etkisinin ve amacının olmadığını düşünen katılımcıların orta-lama oranı da %30 civarındadır. Dağılımlarına bakıldığında en yüksek oranın çocuğu ol-mayan bekâr ya da evli katılımcılar arasında olduğu görülür (%34,6). Sadece kız çocuğu olanlarda bu oran %31,5’e, sadece erkek çocuğu olanlarda %28,9’a ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynler arasında da %20,8’e düştüğü görülmektedir. Yaklaşık ortalama %18 civarında da fikri olmadığını ileten katılımcılar vardır.

Tablo 23: Çocuğunuz var mı? * Evli olsun veya olmasın “kız” kelimesinin kaldırılarak “kadın” kelimesinin kullanılması doğru bir taleptir.

	Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Çocuğum yok	42,1%	42,7%	15,2%	100,0
Sadece kız çocuğum var	24,1%	64,2%	11,7%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	32,5%	57,2%	10,3%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	33,4%	53,5%	13,1%	100,0

Evli olsun-olmasın “kız” kelimesinin kaldırılarak “kadın” kelimesinin kullanılması talebini doğru bulmayanların oranı doğru bulanlardan çoktur –toplamda-. Buna göre kız kelimesinin kaldırılıp tüm dişiller için kadın denmesini doğru bulmayanlar arasında çocuğu olmayan bekâr ya da evli katılımcıların oranı %42,7’dir. Sadece kız çocuğu olanlarda bu oran %64,2, sadece erkek çocuğu olanlarda %57,2 ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynler arasında da %53,5’tir. Buna karşın evli olsun-olmasın “kız” kelimesinin kaldırılarak “kadın” kelimesinin kullanılmasını doğru bir talep olarak değerlendirenler arasında çocuğu olmayan bekâr ya da evli katılımcıların oranı %42,1dir. Sadece kız çocuğu olanlarda bu oran %24,1, sadece erkek çocuğu olanlarda %32,5 ve hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynler arasında da %33,4’tür.

Tablo 24: Çocuğunuz var mı? * Evlilik öncesi cinsel ilişki için düşünceniz hangisidir?

	İlk kez evlenecek adaylar evlenmeden önce bakir/bakire olmalı; tüm cinsel ilişkiler ancak evlendikten sonra yaşanmalıdır	Evlenmeden öncesi cinsel ilişki serbest olmalı, hatta birbirlerini tanımak için cinsel ilişki yaşanmalıdır / yaşanabilir	
Çocuğum yok	65,2%	34,8%	100,0
Sadece kız çocuğum var	86,8%	13,2%	100,0
Sadece erkek çocuğum var	82,9%	17,1%	100,0
Hem erkek hem kız çocuğum var	89,7%	10,3%	100,0

Çocuğu olan katılımcıların büyük çoğunluğu ilk kez evlenecek adayların evlenmeden önce bâkir/bâkire olması, cinsel ilişkinin evlendikten sonra yaşanması gerektiği inancındadırlar. Ancak evlenmeden önce cinsel ilişkinin serbest olması, hatta birbirlerini tanımak için cinsel ilişkinin yaşanması ya da yaşanabilir olması görüşündeki katılımcılar da vardır ki çocuğu olma ya da olmama durumuna göre anlamlı farklar bulunmaktadır. Buna göre çocuğu olmayan - bekâr ya da evli- katılımcıların %65,2’si evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onaylamazken %34,8’i ise serbest olmasını onaylamaktadırlar. Sadece erkek çocuğu olan ebeveynlerin %82,9’u evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onaylamazken %17,1’i onaylamaktadır. Sadece kız çocuğu olanların da %86,8’i evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onaylamazken %13,2’si onayla-maktadır. Hem erkek hem kız çocuğu olanlarda ise evlilik

öncesi cinsel ilişkiyi onaylayan ebeveynlerin oranı daha da artmakta (%89,7) ve serbest olması görüşündeki ebeveynlerin oranı daha da azalmaktadır (%10,3).

5. Çevresindeki Yakınların Tutumu

Tablo 25: Yakın çevrede LGBT+ birey (ler) olma durumu * LGBTİ+ denince aklınıza ilk gelen düşünce nedir?

	Cinsel tercih, cinsel yönelim ve cinsel kimliklerin özgürlüğü için mücadele etmek	Baskı yaptığı gerekçesi ile dinî ve kültürel değerlere karşı mücadele etmek	Kadına şiddeti önlemek için mücadele etmek	İnsan haklarının pratiğe aktarılması için mücadele etmek	Hepsi	Hiçbiri	
Evet	39,9%	7,8%	4,3%	8,9%	15,7%	23,5%	100,0%
Hayır	21,3%	14,8%	6,8%	3,9%	6,8%	46,4%	100,0%

Yakın çevresinde LGBT+ birey(ler) var olan katılımcıların %39,9’u LGBTİ+ denince aklına ilk gelenin eşcinselliğin / eşcinsellerin özgürlüğü için mücadele olduğunu belirtmektedirler. %8,9’u için öncelikle insan haklarının pratiğe aktarılması, %7,8’i için dinî ve kül-türel değerlerin yaptığı baskı ve %4,3’ü için de kadına şiddeti önlemek adına bir mücadele ilk akla gelendir. Hepsini birlikte değerlendirdiğini belirtenlerin oranı da %15,7’dir. %23,5’i ise hiçbir şey demektedir.

Yakın çevresinde LGBT+ birey bulunmayan katılımcılar içinse LGBTİ+ hiçbir şey ifade etmemekte ya da bu seçenekler dışında bir şey anlamaktadırlar (%46,4). Geri kalan %53,4’lük kesim içinde ise LGBTİ+ denince ilk gelenin eşcinselliğin / eşcinsellerin özgürlüğü için mücadele olduğunu belirtenlerin oranı %21,3’tür. Onu sırasıyla % 14,8 ile dinî ve kültürel değerlerin yaptığı baskıyı önleme, %6,8 ile kadına şiddeti önleme ve %3,9 ile de insan haklarının pratiğe aktarılması adına mücadele takip etmektedir. Hepsini birlikte değerlendirdiğini belirtenlerin oranı da %6,8’dir.

Tablo 26: Yakın çevrede LGBT+ birey (ler) olma durumu * LGBTİ+ için düşünceniz nedir?

	Bir hastalıktır, tedavisi için yardımcı olunması gerekir	Bir sapkınlıktır, devlet tarafından yasaklanmalıdır	Bir hastalık değil bir tercihtir, saygı duymak gerekir	Özgürce bir tercihtir, kanunlar çerçevesinde hakları savunulmalıdır	
Evet	23,9%	13,9%	33,2%	28,9%	100,0%
Hayır	35,0%	39,9%	15,3%	9,9%	100,0%

Yakın çevresinde LGBT+ birey(ler) var olan katılımcılar içinde LGBTİ+’nın bir tercih olduğunu düşünenler çoğunluktadır (toplam %62,1) . Bunların içinden %33,2’si bu tercihe saygı duyulması, %28,9’u da kanunlar çerçevesinde haklarının savunulması gerektiğini belirtmektedirler. Yakın çevresinde LGBT+ birey(ler) var olan katılımcılar içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%23,9) ya da devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%13,9) olarak değerlendirenlerin toplam oranı da %37,8’dir.

Yakın çevresinde LGBT+ birey(ler) bulunmayan katılımcılar içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%35,0) ve devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%39,9) olarak değerlendirenler çoğunluktadır (toplam %74,9). Yakın çevresinde LGBT+ birey(ler) bulunmayan katılımcılar içinde LGBTİ+’nın bir tercih olduğunu düşünenler içinde ise bu tercihe saygı duyulması (%15,3) ve kanunlar çerçevesinde haklarının savunulması (%9,9) gerektiğini belirtenlerin toplam oranı %25,2’dir.

Tablo 27: Yakın çevrede LGBT+ birey (ler) olma durumu * Oğlunuzun ve kızınızın; LGBTİ+ bireylerden biri olduğunu duyarsanız/ öğrenirseniz tepkiniz ne olur?

	Tedavi ettiririm	Bu haliyle kabul ederim	Hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağımı şaşırır, utancımın insan içine çıkamam	Evlatlıktan reddederim	İyi bir ebeveyn olmadığımı düşünür, kendimi yetersiz hisseder, kendimi suçlarım	Diğer (o anki duruma bağlı, ikna etmeye çalışırım, döverim, desteklerim...)	
Evet	33,8%	42,7%	4,6%	6,0%	9,6%	3,2%	100,0%
Hayır	46,8%	9,5%	15,0%	13,6%	11,9%	3,2%	100,0%

Aile içinde (oğlunda ve/veya kızında) LGBTİ+ görülmesi durumunda, yakın çevresinde LGBT+ birey(ler) var olan katılımcıların %42,7’si ‘bu haliyle kabul ederim’ düşüncesindedirler. Geri kalan %57,3 içinde ise dağılım şöyledir. Tedavi ettirmeyi düşünenler %33,8; iyi bir ebeveyn olmadığını düşünüp kendini yetersiz hissederek yine kendini suçlayacağını düşünenler %9,6; evlatlıktan reddedeceğini belirtenler %6,0 ve hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağını şaşırıp utancından insan içine çıkamayacağını belirtenler %4,6. Yakın çevresinde LGBT+ birey bulunmayan katılımcıların ise %9,5’i oğlunu/kızını ‘bu haliyle kabul ederim’ düşüncesindedirler. Geri kalan %90,5 içinde dağılım şöyledir. Tedavi ettirmeyi düşünenler %46,8; hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağını şaşırıp utancından insan içine çıkamayacağını belirtenler %15,0; evlatlıktan reddedeceğini belirtenler %13,6 ve iyi bir ebeveyn olmadığını düşünüp kendini yetersiz hissederek yine kendini suçlayacağını düşünenler %11,9.

6. Dini Yaşantı Açısından Cinsiyet Algısı

Tablo 28: Dini Yaşantınız * Eşcinsellik doğal bir durumdur, insan doğasında vardır.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
İnanmıyorum.	74,6%	17,5%	7,9%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	39,0%	51,4%	9,5%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	28,0%	59,5%	12,6%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	16,1%	78,0%	5,9%	100,0%

İnanmayan, inandığı halde dini görevlerini yerine getirmeyen, kısmen yerine getiren ve tüm görevlerini yerine getiren katılımcılar sıralaması oluşmaktadır. Buna göre; tüm dini görev-erini yerine getirdiğini belirten katılımcıların %78,0’ı için eşcinsellik doğal bir durum değildir, insan doğasında yoktur. Oran dini görevlerini kısmen yerine getirebildiğini bildiren katılımcılarda %59,5, dini görevlerini yerine getirmeyenlerde %51,4 ve inanmadığını bil-direnlerde de %17,5’e düşmektedir.

Buna karşın tüm dini görevlerini yerine getirdiğini belirten katılımcıların %16,1’i, dini görevlerini kısmen yerine getirebildiğini bildirenlerin %28,0’ı, dini görevlerini yerine getirmeyenlerin %39,0’ı için eşcinsellik insan doğasında var olan doğal bir durumdur. En yük-sek oran ise inanmadığını bildirenlerdedir (%74,6).

Tablo 29: Dini yaşantınız * Eşcinsellik insan türünün devamını tehdit etmektedir.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
İnanmıyorum.	19,4%	75,8%	4,8%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	44,5%	46,0%	9,5%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	58,9%	28,4%	12,7%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	74,0%	16,7%	9,3%	100,0%

Eşcinselliğin insan türünün devamını tehdit edip etmediği hususunda da benzer oranlar görülmektedir. İnanmayan, inandığı halde dini görevlerini yerine getirmeyen, kısmen yerine getiren ve tüm görevlerini yerine getiren katılımcılar sıralaması oluşmaktadır. Buna göre; tüm dini görevlerini yerine getirdiğini belirten katılımcıların %74,0’ı için eşcinsellik insan türünün devamını tehdit etmektedir. Oranlar dini görevlerini kısmen yerine getirebildiğini bildirenlerde %58,9’a, dini görevlerini yerine getirmeyenlerde %44,5’e ve inanmadığını bildirenlerde de %19,4’e düşmektedir.

Buna karşın tüm dini görevlerini yerine getirdiğini belirten katılımcıların %16,7’si, dini görevlerini kısmen yerine getirebildiğini bildirenlerin %28,4’ü, dini görevlerini yerine getirmeyenlerin %46,0’ı için eşcinsellik insan türünün devamını tehdit eden bir durum değildir. Tehdit olarak algılamayanlarda en yüksek oran ise inanmadığını bildirenlerdedir (%75,8). Görüldüğü üzere inandıktan sonra dini görevlerini tümüyle yerine getirmeye çalışma çabaları arttıkça eşcinselliğe karşı bir duruş artmakta; inanmayanlarda ise tehdit oluşturmaya doğal bir durum olarak algılama en yüksek seviyesine ulaşmaktadır.

Tablo 30: Dini Yaşantınız * LGBTİ+ için düşünceniz nedir?

	Bir hastalıktır, tedavisi için yardımcı olunması gerekir	Bir sapkınlıktır, devlet tarafından yasaklanmalıdır	Bir hastalık değil bir tercihtir, saygı duymak gerekir	Özgürce bir tercihtir, kanunlar çerçevesinde hakları savunulmalıdır	
İnanmıyorum.	9,5%	11,1%	33,3%	46,0%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	35,0%	18,2%	26,0%	20,8%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	31,9%	33,6%	21,4%	13,2%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	36,9%	50,4%	7,8%	4,9%	100,0%

İnanmadığını bildiren katılımcıların %79,3’ü için LGBTİ+ ya da eşcinsellik bir tercihtir. Bunların bir kısmı haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%46,0), bir kısmı da tercihe saygı duyulması gerektiğini (%33,3) düşünmektedirler. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%11,1) ve hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%9,5) gerekli görmektedirler.

İnanan ama dini görevleri yerine getirmeyen katılımcıların %53,2’si için LGBTİ+ öncelikle tedavi olunması gereken bir hastalıktır (%35,0) ve sonra devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlıktır (%18,2). Geri kalan %46,8 oranındaki katılımcı içinse öncelikle saygı duyulması (% 26,0) ve sonra haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%20,8) gereken özgürce bir tercihtir.

İnanan ve dini görevlerini kısmen yerine getirebilen katılımcıların %65,5’i için LGBTİ+ öncelikle devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlıktır (%33,6) ve sonra tedavi olunması gereken bir hastalıktır (%31,9). Geri kalan %34,5 oranındaki katılımcı içinse saygı duyulması (%21,4) ve haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%13,2) gereken özgürce bir tercihtir.

İnanan ve bütün dini görevlerini yerine getiren katılımcıların %87,3’ü için de LGBTİ+ ya da eşcinsellik öncelikle bir sapkınlıktır ve devlet tarafından yasaklanması gerekir (%50,4), sonra bir hastalıktır ve tedavi olunması gerekir (%36,9). Geri kalan %12,7 oranındaki katılımcı içinse saygı duyulması (%7,8) ve haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%4,9) gereken bir tercihtir.

Tablo 32: Dini Yaşantınız * LGBTİ+’nin dinimizde yeri yoktur.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
İnanmıyorum.	15,9%	49,2%	34,9%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	58,1%	17,1%	24,9%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	73,3%	11,7%	15,1%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	80,5%	12,1%	7,4%	100,0%

İnanmayan katılımcıların %49,2’si, inandığı halde dini görevleri yerine getirmeyenlerin %17,1’i, inanan ama dini görevlerini kısmen yerine getirebilenlerin %11,7’si, inanan ve tüm dini görevlerini yerine getirenlerin de %12,1’i “LGBTİ+’nin dinimizde yeri yoktur” cümlesine “hayır” demekte ve dinde yeri olduğunu düşünmektedir.

LGBTİ+’nin dinimizde yeri olmadığını bildirmede ise dini görevleri yerine getirme arttıkça oranların arttığı görülmektedir. Buna göre, inanmayan katılımcıların %15,9’u, inanan ama gereklerini yerine getirmeyenlerin %58,1’i, inanan ve dinin gereklerini kısmen yerine getirebilenlerin %73,3’ü ve nihayet inanan ve tüm gereklerini yerine getiren katılımcıların da %80,5’i, LGBTİ+’nin dinimizde yeri olmadığını düşünmektedirler. Yine tablo göstermektedir ki konu hakkında fikri olmayanlar arasında en yüksek oran inanmayanlarda (%34,9) ve en düşük oran da dinin gereklerini yerine getiren katılımcılardadır (%7,4).

Tablo 33: Dini Yaşantınız * Oğlunuzun ve kızınızın; LGBTİ+ bir birey olduğunu duyarsanız tepkiniz ne olur?

	Tedavi ettiririm	Bu haliyle kabul ederim	Hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağımı şaşırır, utancımın insan içine çıkamam	Evlatlıktan reddederim	İyi bir ebeveyn olmadığımı düşünür, kendimi yetersiz hisseder, kendimi suçlarım	Diğer (o anki duruma bağlı, ikna etmeye çalışırım, döverim, desteklerim ...)	
İnanmıyorum.	15,9%	74,6%	1,6%	1,6%	3,2%	3,2%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	41,7%	24,6%	10,7%	7,0%	13,6%	2,3%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	50,3%	14,2%	9,6%	10,6%	11,8%	3,6%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	42,5%	3,5%	21,2%	18,6%	11,3%	2,9%	100,0%

Eşcinsel birinin aile içinde (oğlunda ve/veya kızında) görülmesi durumunda da inanmadığını bildiren katılımcıların büyük bir kısmı (%74,6) bu haliyle kabul edeceklerini %15,9’u da tedavi ettireceğini belirtmektedirler. Dini görevlerini yerine getirme dereceleri farklı olsa da inandığını bildirenlerin ise bu haliyle kabul etme oranları %3,5’lere kadar inmekte; büyük bir kısmı bu durum karşısında tedavi ettirmeyi tercih edeceklerini belirtmekte ve bir kısmı da kırıklık, üzüntü, utanma duyguları ile tavır takınacağını bildirmektedir.

İnanan ama dini görevleri yerine getirmeyen katılımcıların %41,7’si tedavi ettireceğini, %13,6’sı iyi bir ebeveyn olmadığını düşünüp kendini yetersiz hissederek yine kendisini suçlayacağını, %10,7’si de hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağını şaşırıp utancından insan içine çıkamayacağını bildirmektedirler. Evlatlıktan reddetmeyi düşünenlerin oranı %7’dir. Toplamına bakıldığında %75,4’ü, oğlunun ve kızının eşcinsel biri olmasını kabul etmeyip farklı tepkiler vereceğini ve %24,6’sı da bu haliyle kabul edeceğini bildirmektedirler. İnanan ama dini görevlerini kısmen yerine getirebilen katılımcıların yarısı (%50,3) tedavi ettireceğini, %11,8’i iyi bir ebeveyn olmadığını düşünüp kendini yetersiz hissederek yine kendisini suçlayacağını, %9,6’sı hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağını şaşırıp utancından insan içine çıkamayacağını belirtmektedirler. Evlatlıktan reddetmeyi düşünenlerin oranı da %10,6’dır. Toplamına bakıldığında %85,8’i, oğlunun ve kızının eşcinsel biri olmasını kabul etmeyip farklı tepkiler vereceğini ve %14,2’si de bu haliyle kabul edeceğini bildirmektedirler.

Bu haliyle kabul etme oranı inanan ve bütün dini görevlerini yerine getiren katılımcılarda %3,5’tir. Bu durumu kabullenmeyerek farklı tepkiler tercih edeceklerini bildiren katılımcılar (%96,5) arasında %42,%’i ‘tedavi ettiririm’ demektedirler. Tedaviyi hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağını şaşırıp utancından insan içine çıkamayacağını (%21,2), evlatlıktan reddedeceğini (%18,6) ve iyi bir ebeveyn olmadığını düşünüp kendini yetersiz hissederek yine kendisini suçlayacağını (%11,3) bildirenler izlemektedir.

Görülmektedir ki inanmayanlarda bu haliyle kabul etme, inananlarda da kabul etmeyip tedavi ettirmeye yönelik çare arayışları önceliklidir. Hayal kırıklığı ve üzüntüyle ne yapacağını şaşırıp utancından insan içine çıkamayacağını ve evlatlıktan reddedeceğini bildirenler içinde en yüksek oran inanan ve bütün dini görevlerini yerine getiren katılımcılardadır. Bu oranlar da toplumda inanan kesimin LGBTİ+ ya da eşcinselliği onaylamadığını göstermektedir.

Tablo 34: Dini Yaşantınız * LGBTİ+ gruplarından bir grubun içinde yer almak ya da bulunmaktan;

	Rahatsız olmam	Rahatsız olur, kendimi huzursuz hissedirim	
İnanmıyorum.	74,6%	25,4%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	36,4%	63,6%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	24,2%	75,8%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	8,7%	91,3%	100,0%

İnanmadığını bildiren katılımcıların büyük bir kısmı (%74,6) LGBTİ+ gruplarından bir grubun içinde yer almak ya da bulunmaktan rahatsız olmayacağını, inanan kesimin büyük kısmı ise rahatsız olup kendini huzursuz hissedeceğini bildirmektedirler. Dini görevlerini yerine getirme oranı arttıkça rahatsızlık duyma ve huzursuz hissetme oranları da artmaktadır. Buna göre, inanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde rahatsızlık duyma oranı %63,6, dini görevlerini kısmen yerine getirenlerde %75,8 ve bütün dini görevlerini yerine getirenlerde %91,3’tür.

Tablo 35: Dini Yaşantınız * LGBTİ+’nin toplumdaki yansımaları için ilk aklınıza gelen nedir?

	Kültürel değerleri yıpratıyor; özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ediyor	Dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getiriyor	Toplum, yıllardır baskılanmış cinsel yönelimlere alışmakta zorlanıyor ama alışacaklar	Toplum, yıllarca baskı altında kalmış kesimlerin haklı mücadelesine şahit oluyor	Toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden oluyor	Toplum, batı dünyası ile uyum sağlamada önemli bir eşiği geçiyor	
İnanmıyorum.	7,9%	9,5%	4,8%	34,9%	34,9%	7,9%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	31,8%	13,3%	10,1%	17,6%	20,8%	6,4%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	31,4%	28,1%	10,9%	10,5%	15,4%	3,8%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	34,9%	42,7%	10,2%	5,9%	4,3%	2,1%	100,0%

LGBTİ+ denince aklına ilk gelen düşünce, *inanmadığını bildiren* katılımcılarda eşcinselliğin özgürlüğü için mücadele etmektir (%34,9). Yine %7,9’u için batı dünyası ile uyum sağlamada toplumun önemli bir eşiği geçiş süreci ve %4,8’i için yıllardır baskılanmış eş-cinsellere alışmakta zorlanılsa da insanların buna alışmasına yönelik mücadeledir. Bu lehte oranların toplamı %47,6’dır. Aleyhte düşünce ise %52,4’tür. Bu grubun %34,9’unda ilk akla gelen toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden olmasıdır. Dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getirdiği %9,5 ile kültürel değerleri yıpratıp özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiği düşüncesi de %7,9 ilk akla gelenler arasındadır.

LGBTİ+ denince aklına ilk gelen düşünce, *inanana ama dini görevleri yerine getirmeyen* katılımcılarda kültürel değerleri yıpratıp özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiğidir (%31,8). Sonra toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara ne-den olmasıdır (%20,8). Dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getirdiği (%13,3) de eklenince aleyhte görüşler öncelikle akla gelmektedir ki toplam oran %65,9’dur. Buna karşın geri kalan %34,1 içinde ise bir kısmı toplumun, yıllarca baskı altında kalmış kesimlerin haklı mücadelesine şahit olduğunu (%17,6), bir kısmı yıllardır baskılanmış eşcinsellere alışmakta zorlanılsa da insanların buna alışmasına yönelik mücadeleyi (%10,1) düşünmektedir. %6,4’ü de batı dünyası ile uyum sağlamada toplumun önemli bir eşiği geçiş sürecini yaşadığını öncelikle anlamaktadır.

LGBTİ+ denince *inanana ama dini görevlerini kısmen yerine getirebilen* katılımcılarda da akla ilk gelen düşünce, kültürel değerleri yıpratıp özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiğidir (%31,4). Onu sırasıyla dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt / kayıtsız hale getirdiği (%28,1) ve toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden olduğu (%15,4) düşüncesi takip etmektedir. Toplam aleyhte görüşler öncelikle akla gelmektedir ki toplam oran %74,9’dur. Buna karşın geri kalan %25,1 içinde ise bir kısmı öncelikle yıllardır baskılanmış eşcinsellere alışmakta zorlanılsa da insanların buna alışmasına yönelik mücadeleyi (%10,9), toplumun, yıllarca baskı altında kalmış kesimlerin haklı mücadelesine şahit olduğunu (%10,5) anlamaktadır. Bir kısmı batı dünyası ile uyum sağlamada toplumun önemli bir eşiği geçiş sürecini yaşadığını (%3,8) düşünmektedir.

LGBTİ+ denince *inanana ve bütün dini görevlerini yerine getiren* katılımcılarda ise akla ilk gelen düşünce, dini değerleri zedeleyerek toplumu dine karşı lakayt/kayıtsız hale getirdiğidir

(%42,7). Onu sırasıyla kültürel değerleri yıpratıp özellikle gençlerin ahlâkını tehdit ettiği (%34,9) izlemektedir. Toplumsal bütünlüğü zedeleyerek toplumsal kutuplaşma ve çatışmalara neden olduğu düşüncesi de (%4,3) eklenince aleyhte görüşlerin toplam oran %81,9’dur. Buna karşın geri kalan %18,1 içinde ise bir kısmı öncelikle yıllardır baskılanmış eşcinsellere alışmakta zorlanılsa da insanların buna alışmasına yönelik mücadeleyi (%10,2), toplumun yıllarca baskı altında kalmış kesimlerin haklı mücadelesine şahit olduğunu (%5,9) anlamaktadır. Bir kısmı batı dünyası ile uyum sağlamada toplumun önemli bir eşiği geçiş sürecini yaşadığını (%2,1) düşünmektedir.

Tablo 36: Dini Yaşantınız * Evli olsun veya olmasın “kız” kelimesinin kaldırılarak “kadın” kelimesinin kullanılması doğru bir taleptir.

	Evet	Hayır	Fikrim yok	
İnanmıyorum.	54,8%	27,4%	17,7%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	44,5%	40,5%	15,0%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	38,1%	48,8%	13,1%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	25,6%	62,2%	12,2%	100,0%

Fikrim yok diyenler (ortalama/yaklaşık %20 civarı) hariç tablo göstermektedir ki; inanmadığını bildiren katılımcıların yarıdan fazlası (%54,9) evli olsun veya olmasın kız kelimesinin kaldırılarak kadın kelimesinin kullanılması doğru bir talep olarak görmektedir. Bu düşünce inananlarda tam tersine dönmekte; inanma ve sonrasında dini görevlerini yerine getirme oranı arttıkça kız kelimesinin kaldırılarak kadın kelimesinin kullanılmasının yanlış bir talep olduğu düşüncesi de giderek artmaktadır. İnanmadığını bildiren katılımcıların %27,0’ı talebi yanlış bulduğunu belirtirken; bu oran inanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde %38,7’ye, dini görevlerini kısmen yerine getirenlerde %55,8’e ve bütün dini görevlerini yerine getirenlerde %71,9’a yükselmektedir.

Tablo 37: Dini Yaşantınız * Evlilik öncesi cinsel ilişki için düşünceniz hangisidir?

	Evlenmeden önce ilk kez evlenecek adaylar bakir/bakire olmalı; tüm cinsel ilişkiler ancak evlendikten sonra yaşanmalıdır.	Evlenmeden öncesi cinsel ilişki serbest olmalı, hatta birbirlerini tanımak için cinsel ilişki yaşanmalıdır / yaşanabilir. O nedenle namus anlayışı reddedilmelidir.	
İnanmıyorum.	19,0%	81,0%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	72,8%	27,2%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	77,4%	22,6%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	92,2%	7,8%	100,0%

Tabloya göre inanmadığını bildiren katılımcıların %81,0’ı için evlenmeden önce cinsel ilişki serbest olmalı, hatta birbirlerini tanımak için cinsel ilişki yaşanmalıdır/yaşanabilir. O nedenle namus anlayışı da reddedilmelidir. Bu düşünce inananlarda tam tersine dönmekte; inanma ve dini görevlerini yerine getirme oranı arttıkça evlenmeden önce ilk kez evlenecek adaylar bakir/bakire olmalı ve tüm cinsel ilişkiler ancak evlendikten sonra yaşanmalı düşüncesi giderek artmaktadır. İnanmadığını bildiren katılımcıların %19,0’ı adaylar bakir/bakire olmalı ve tüm cinsel ilişkiler ancak evlendikten sonra yaşanmalı düşüncesinde iken; bu oran inanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde %72,8’e, dini görevlerini kısmen yerine getirenlerde %77,4’e ve bütün dini görevlerini yerine getirenlerde %92,2’ye yükselmektedir.

Tablo 38: Dini Yaşantınız * Kadının temel görevi anneliktir.

	Kesinlikle katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
İnanmıyorum.	4,7%	17,2%	23,4%	35,9%	18,8%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	31,2%	39,3%	5,8%	15,9%	7,8%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi kısmen yerine getirebiliyorum	42,5%	28,0%	7,6%	16,8%	5,1%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	54,8%	30,4%	6,8%	6,7%	1,4%	100,0%

Katılımcıların büyük çoğunluğu için kadının temel görevi anneliktir. Ancak farklı dini yaşantı biçimleri arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Kararsızlar hariç, inanmadığını belirten katılımcıların yarıdan fazlası (toplam %54,7) kadının temel görevinin annelik olduğuna katılmamaktadırlar. Ancak inanan kesimde dini görevlere riayet arttıkça bu oran düşmektedir. İnana ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde bu oran %23,7’ye, inanan ama dini görevlerini kısmen yerine getirebilenlerde %21,9’a ve tüm dini görevlerini yerine getirenlerde %8,1’e düşmektedir.

Kadının temel görevinin annelik olduğuna katılma oranlarında ise tersi bir sıralama görmek mümkündür. İnanmadığını belirten katılımcıların toplam %21,9’u için kadının temel görevi anneliktir. İnanan kesimde dini görevlere riayet arttıkça bu oran da artmaktadır. İnanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenler ile kısmen yerine getirebilenlerde bu oran toplam %70,5’e, tüm dini görevlerini yerine getirenlerde toplam %85,2’ye çıkmaktadır

Tablo 39: Dini Yaşantınız * Ailede çocukların ahlâkî eğitiminden kim sorumlu olmalıdır?

	Anne	Baba	Anne-Baba birlikte	Çocuğun kendisi karar vermeli ve sorumlu olmalıdır	Okul-Öğretmen	Siyaset	Ahlâkî eğitim diye bir eğitim olmamalıdır	Tüm aile fertleri	Fikrim yok	Anne, baba ve öğretmenler	
İnanmıyorum.	3,2%	1,6%	66,1%	19,4%	6,5%	-	3,2%	-	-	-	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	13,0%	4,0%	75,8%	4,9%	1,4%	-	0,3%	0,3%	-	0,3%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	8,8%	1,5%	83,4%	3,4%	1,4%	0,2%	0,3%	0,8%	0,1%	-	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	9,8%	1,4%	83,8%	3,0%	1,5%	-	0,4%	0,1%	-	-	100,0%

Farklı dini yaşantıya sahip katılımcılar arasında ailede çocukların ahlâkî eğitiminden anne-baba birlikte sorumlu ya da çocuğun kendisi karar vermeli ve sorumlu olmalı seçenekleri açısından anlamlı farklar bulunmaktadır. İnanmadığını bildiren katılımcıların %66,1’i anne-baba birlikte sorumludurlar düşüncesindedirler. İnanan kesimde dini görevlere riayet arttıkça bu oran da artmaktadır. İnanan ama dini görevlerini yerine

getirmeyenlerde bu oran %75,8’e, inanan ve dini görevlerini kısmen yerine getirebilenlerde %83,4’e ve bütün dini görevlerini yerine getirenlerde %83,8’e yükselmektedir. Buna karşın inanmadığını bildiren katılımcıların %19,4’ü çocuğun kendisinin karar vermesi ve sorumlu olması düşüncesindedirler. İnanan kesimde dini görevlere riayet arttıkça oran azalmaktadır. İnanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde bu oran %4,9’a, inanan ve dini görevlerini kısmen yerine getirebilenlerde %3,4’e ve bütün dini görevlerini yerine getirenlerde %3,0’a düşmektedir.

Tablo 40: Dini Yaşantınız * Ailede kazancın nasıl kullanılacağına kim karar vermeli / kontrol kimde olmalıdır?

	Koca (baba)	Kadın (anne)	Eşler birlikte	Tüm aile fertleri birlikte	
İnanmıyorum.	3,2%	15,9%	39,7%	41,3%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	11,0%	8,4%	49,0%	31,7%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	14,9%	10,9%	55,5%	18,8%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	20,7%	23,6%	40,5%	15,2%	100,0%

Dini yaşantı biçimlerine göre ailede kazancın kullanım ve kontrolün kimde olacağına iliş-kin görüşlerde öncelikler açısından anlamlı farklar bulunmaktadır. İnanmadığını bildiren katılımcılar arasında ailede kazancın nasıl kullanılacağına kim karar vermeli/kontrol kimde olmalı sorusuna verilen cevaplarda en yüksek oran %41,3 ile tüm aile fertleridir. Bunu sırasıyla eşler birlikte (%39,7), kadın/anne (%15,9) ve koca/baba (%3,2) takip etmektedir.

İnanan ama dini görevlerini yerine getirmeyen katılımcılarda birinci ile ikinci ve üçüncü ile dördüncü sıra yer değiştirmektedir. En yüksek oran %49,0 ile eşler birlikte karar vermelidir düşüncesi iken tüm aile fertleri (%31,7) diyenler ikinci sıraya yerleşmişlerdir. Koca/baba (%11,0) ile üçüncü sıraya çıkarken kadın/anne (%8,4) son sıraya düşmektedir.

İnanan ama dini görevlerini kısmen yerine getirebilen katılımcılarda da sıralama, oranlar değişse de inanan ama dini görevlerini yerine getirmeyen katılımcılar ile aynıdır. Kazancın nasıl kullanılacağına karar vermeye yönelik oranların yüksekten aşağı doğru sıralaması şöyledir. Eşler birlikte (%55,5), tüm aile fertleri (%18,8) koca/baba (%14,9) ve kadın/anne (%10,9).

Tüm dini görevlerini yerine getirenlerde sırala ve oranlar değişmektedir. Yüksekten aşağıya doğru sıralama şöyledir. Eşler birlikte (%40,5), ikinci sıraya çıkan kadın/anne (%23,6), koca/baba (%20,7) ve tüm aile fertleri (%15,2).

Tablo 41: Dini Yaşantınız * Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.

	Kesinlikle Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
İnanmıyorum.	17,2%	4,7%	14,1%	39,1%	25,0%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	20,8%	20,2%	9,8%	30,3%	18,8%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimin kısmen yerine getirebiliyorum	27,4%	23,5%	11,6%	27,7%	9,7%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	37,6%	27,1%	13,4%	18,2%	3,6%	100,0%

İnanmamaktan inanan ve gereklerini bütünüyle yapmaya çalışana doğru gidildikçe erkeğin maddi gücü yeterliyse kadının çalışmamasını onaylayan katılımcıların oranı artmaktadır. Kararsızlar hariç, inanmadığını bildirenlerin %21,9’u erkeğin maddi gücü yeterliyse kadının çalışmasına gerek olmadığını düşünürken %64,1’i ise böyle bir düşünceye katılmadığını bildirmektedir. İnanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde de erkeğin maddi gücü yeterliyse kadının çalışmasına gerek olmadığını düşünenlerin oranı %41,0 ve böyle bir düşünceye katılmadığını bildirenlerin oranı %49,1’dir.

İnanan ve dini görevlerini kısmen yerine getirebilenler arasında ise erkeğin maddi gücü yeterliyse kadının çalışmasına gerek olmadığını düşünenlerin oranı %50,9’a çıkmakta ve bu düşünceye katılmadığını bildirenlerin oranı %37,4’e düşmektedir. Bütün dini görevlerini yerine getiren katılımcılarda ise erkeğin maddi gücü yeterliyse kadının çalışmasına gerek

olmadığını düşünen katılımcıların oranı %64,7 ile daha da artmakta ve bu düşünceye katılmadığını bildirenlerin oranı %21,8’e düşmekte, aradaki fark daha da artmaktadır.

Tablo 42: Dini Yaşantınız * Kocasız izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.

	Kesinlikle Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
İnanmıyorum.	1,6%	3,2%	19,0%	42,9%	33,3%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi yerine getirmiyorum	18,2%	15,3%	12,7%	29,8%	24,0%	100,0%
İnanıyorum ama dini görevlerimi kısmen yerine getirebiliyorum	23,1%	20,3%	15,4%	26,2%	15,0%	100,0%
İnanıyorum ve dini görevlerimi yerine getiriyorum	33,5%	26,8%	14,8%	18,7%	6,2%	100,0%

İnanmamaktan inanan ve gereklerini bütünüyle yapmaya çalışana doğru gidildikçe “kocasız izin vermiyorsa kadının çalışmamalıdır” düşüncesindeki oran artmaktadır. Kararsızlar hariç, inanmadığını bildirenlerin %4,8’i kocasız izin vermiyorsa kadının çalışmaması gerektiğini düşünürken %76,2’si ise kadının çalışmasının kocasının iznine bağlı olması düşünce-sine karşı çıkmaktadırlar. İnanan ama dini görevlerini yerine getirmeyenlerde kocasız izin vermiyorsa kadının çalışmaması gerektiğini düşünenlerin oranı %33,5 ve böyle bir düşünceye katılmadığını bildirenlerin oranı %53,8’dir.

İnanan ve dini görevlerini kısmen yerine getirebilenler arasında ise kocasız izin vermiyorsa kadının çalışmaması gerektiğini düşünenlerin oranı %43,4’e çıkarken bu düşünceye katılmadığını bildirenlerin oranı %41,2’ye inmektedir. Aralarında fark yoktur denilebilir. Ancak bütün dini görevlerini yerine getiren katılımcılarda kocasız izin vermiyorsa kadının çalışmaması gerektiğini düşünenlerin oranı % 60’3’e yükselirken kadının çalışmasının koca-sının iznine bağlı olması düşüncesine karşı çıkanların oranı %24,9’a düşmekte ve aradaki fark artmaktadır. Tablo göstermektedir ki, hangi inançta olursa olsun, kadının çalışmasını kocanın iznine bağlamak katılımcılar arasında pek de kabul edilebilen bir durum değildir; aksine bir karşı çıkış görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmamızda sorulan soru ve elde edilen veriler oldukça önemlidir. Öncelikte toplumda LGBT imgesinin ne olduğunu anlamak açısından önem taşımaktadır. Buna göre cevaplar ve oranlar oldukça dikkat çekicidir: Bir sapkınlıktır, devlet tarafından yasaklanmalıdır (%36,6) ve bir hastalıktır, tedavisi için yardımcı olunması gerekir (%33,5) görüşündeki katılımcıların toplam oranı 70,1’dir. Buna mukabil bir hastalık değil bir tercihtir, saygı duymak gerekir (%17,6) ve bir tercihtir, kanunlar çerçevesinde hakları savunulmalıdır (%12,3) düşüncesindeki katılımcıların toplam oranı %29,9’dur. Diğer tablolarda yer alan eşcinsel birey ve gruplar hakkındaki düşüncelerde de aleyhte yaklaşım kendisini açıkça ortaya koy-maktadır. Sapkınlık ve hastalık şeklindeki algının oransal toplamı %70.1dir. Özgürlükler ve haklar gibi iki kavram oldukça araştırma boyunca çok önem taşımaktadır. Eşcinsellere yönelik olumlu algılar, bu iki kavram etrafında toplanmaktadır. Bundan dolayı da eşcinsellik veyahut LGBT toplulukların varlığı özgürlük ve insan hakları bağlamında belli bir meşruiyet görmektedir.

Araştırmamızda gösterilen bulgular, yukarıdaki verilerle uyushmaktadır. Hatta onları tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Katılımcıların %78,1’i, LGBTİ+ gruplarından bir grubun içinde yer almak ya da bulunmaktan rahatsız olup kendisini huzursuz hissedeceğini bildirmektedir. Rahatsız olmayacağını bildirenler ise %21,9’dur. Eşcinselliğe olumlu yaklaşan katılımcılar ayrıca toplumun cinsellik konusunda baskı oluşturduğu ve bunun aşılması gerektiği ve yine Batıya uyumlu hale gelmek gibi gerekçeleri ileri sürmektedirler. Ayrıca toplumun eşcinsellerin verdiği mücadeleye alışacaklarını söylemektedirler.

Eşcinsel ya da LGBTİ+ grupların genel toplumsal algısı konusunda oldukça ilginç verilere ulaşıyoruz. Bu kişiler ve LGBTİ+ örgütünün genel toplum için taşıdığı anlam soyut ve pratik açıdan iki farklı durum arz etmektedir.

Katılımcılar, eşcinsellerin topluma zararlı olup olmayacakları yönündeki tepkileri de verilerle örtüşmektedir. Buna göre katılımcıların %72,3’ü toplum için zararlı görmektedir. Buna karşın toplum içinde serbest olmalıdırlar (%9,4), en ufak bir ayrımcılığa uğramamaları için tedbirler alınmalıdır (%18,3) demektedirler. Öte yandan düşünce ve önerileri ile katılımcıların toplam %27,7’i eşcinselliğin toplum için zararlı olmadığı aksine bu gruplar için tedbirler alınması gerektiğini dile getirmektedirler. Peki, neler yapılmalıdır?

Araştırmamızda bunun cevaplarını bulabileceğimiz bulgulara rastlamaktayız. Bir *sapkınlık* olarak niteleyip devlet tarafından yasaklanması gerektiği görüşüne sahip katılımcılar arasında da bir kesim toplum için zararlıdır, fırsat verilmeden tüm hatlarıyla mücadele edilmeli (%74,1) ya da bireysel sınırları içinde kalmaları sağlanmalı (%22,4) düşüncesindedirler (toplam %96,5). Diğer %3,5 oranındaki katılımcılar ise eşcinselliğin toplum için zararlı olmadığını aksine ayrımcılığa uğramamaları için tedbirler alınmasını ve toplum içinde serbest olabilmelerinin gerektiğini dile getirmektedirler.

Aileden birisinin LGBTİ+ biri olması durumuna karşı ortaya çıkan algı da tablolarda kendini göstermektedir. Buradan çıkan sonuç, eşcinselliği kendi evladı söz konusu olunca farklı şekillerde (tedavi, utanma, hayal kırıklığı, evlatlıktan ret gibi) tepkiler vereceğini belirten katılımcıların, başkaları (başkalarının çocukları) söz konusu olunca daha kabul bir tutum sergiledikleridir.

Bu da esasen toplumun büyük bir kısmının farklı cinsel yönelim ve kimlikleri onaylamadığını (%86,28); ama onaylayan katılımcılar (%13,72) içinde de büyük kısmının 18- 24 yaş aralığındaki gençlerden oluştuğunu göstermektedir.

Araştırmamızda görüldüğü gibi genel toplum açısından katılımcıların %86’8’i okullarda kız/kadın ve erkeklerin aynı tuvaleti kullanması gibi cinsiyet eşitliği uygulamalarına olumsuz yaklaşmaktadır. Bu veriler toplumun genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin soyut ve pratik olmak üzere iki farklı biçimde algılanarak tepkiler geliştirildiğini söylemek mümkündür. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve eşcinsellik soyut planda özgürlükler ve haklar açısından değerlendirilerek daha esnek bir tutum geliştirilirken pratik ilişkilerde ise aynı şekilde davranılmadığı görülmektedir. Aynı tutum genç yaş gruplarında da görülmektedir. Nitekim tuvaletin eşit kullanılma pratiği yönünde onlara da yöneltilen soruya ezici bir çoğunluk “hayır” demektedir. 18-24 yaş aralığındaki gençler içinde %13,3’ü bu tür uygulamaların gerekli olduğunu düşünmektedirler

Araştırmamızda toplumun geneli başlığında toplanan katılımcıların %80,4’ü, ilk kez evlenecek adayların evlenmeden önce bakir/bakire olmaları ve tüm cinsel ilişkilerin ancak evlendikten sonra yaşanması yönünde görüş beyan etmişlerdir. Diğer %19,6 oranındaki katılımcılar ise evlenmeden önce cinsel ilişkinin serbest olması, hatta birbirlerini tanımak için cinsel ilişki yaşanması ve o nedenle de namus anlayışının reddedilmesinin gerektiği yönünde oy kullanmışlardır. Bu ikinci görüş LGBTİ+ savunucusu grupların savunusudur.

Türkiye’nin genel toplum yapısı, evlilik öncesi cinsel ilişkiye ezici bir çoğunluk olarak mesafeli durmaktadır. Ancak LGBTİ+ grupları bu mesafeyi aşıcı bir rol oynadıkları görülmektedir. Bu da LGBTİ+ olgusunun toplumun evlilik, bakirelik ve cinsel ilişkinin meşruiyeti konusunda çok dikkat çekici değişimlere ve deformasyonlara yol açtığını göstermektedir.

1. Belirgin Görüş Farklılığı: Genç Yaş Grupları

18-25 arası genç gruplarda eşcinselliğe karşı verilen tepki oldukça şaşırtıcıdır. Oranlara bakıldığı zaman diğer yaş gruplarıyla ve toplumun genel kabulleriyle belirgin bir biçimde farklılaşmaktadır. Bu yaş grubu eşcinselliği ortalama %35 civarında doğal, insan hakları vs. çerçevesinde değerlendirmektedir. Nitekim araştırmamızdaki bulguya göre %46,7’si eşcinselliği doğal görmekte, %43,4’ü ise buna karşı çıkmaktadır.

Genç gruplar arasında yine kız kelimesine ilişkin yorumlarda da çok belirgin bir farklılık göze çarpmaktadır. Kız kelimesinin kaldırılarak tüm dişiler için kadın kelimesinin kullanılmasını doğru bir talep olarak görenler arasında en yüksek oran %45,3 ile 18-24 yaş aralığındaki gençlerdedir. Doğru talep olarak görmeyen gençlerin oranı da %38,4 ve fıkri olmayanların ise %16,3’tür. Fakat öte yandan eşcinselliğin talep ettiği pratikler ile ilgili algılar konusunda çok daha farklı bir tutumla karşılaşyoruz. Örneğin araştırmada kız-erkek ortak tuvalet kullanma arayışa büyük çoğunluk karşı çıkmaktadır. Bu yaş grubunun %75,0’ı hayır demektedir.

Gençlerdeki bu algılamada şunu anlıyoruz. Eşcinselliği soyut düzlemde (insan hakları ve özgürlükler bakış açısıyla) doğal karşılarken somut uygulamalarına karşı tam tersine olumlu bakılmamaktadır. Böylece eşcinsellik daha fazla bir düşünce özgürlüğü bağlamında yaklaşılmaktadır.

18-25 yaş arası genç popülasyon, her soruya verdikleri cevapla farklı bir tutum ortaya koymaktadırlar. Eşcinsellik ve LGBT konusunda genel popülasyondan ciddi manada farklı tutumlara ve algılara sahip bulunuyorlar. Bunu iki şekilde açıklamak mümkün. Birincisi, her dönem gençliğin sosyolojisi trend olana, popüler olana, özgürlük diye ortaya çıkana karşı çok daha meyilli ve kabullenici tutumlar içinde yer almaktadır. Bu sosyolojik gerçeklik şimdi de eşcinsellik konusunda ortaya çıkmaktadır. İkincisi ise gençlik her zaman toplum-sal değişimi

veya toplumda ortaya çıkan yeni durumları en erken benimseyen kesimlerden oluşmaktadır. Bu açıdan eşcinsellik ve LGBTİ+ eğer toplumsal değişimin cinsiyet alanındaki yeni durumunu anlatıyorsa bunu en bariz biçimde gençlerde görmek mümkündür. İki tezin de geçerliliği bulunmaktadır. Ancak hangisinin doğru çıkacağını bize zaman gösterecektir.

Ebeveynlerin, çocuklarının eşcinsel veya LGBTİ+ biri olması durumuna gösterdikleri tepkiler ve algılar oldukça dikkat çekicidir. Ebeveynlerin çocuk sahibi olup olmamasından kız çocuğu ve erkek çocuğu değişkenlerine kadar oldukça farklılık göstermektedir. Araştırmamızda bunu açık bir biçimde görmekteyiz. Çocuğu olmayan -bekâr ya da evli-katılımcıların %48’i LGBTİ+ ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Sadece kız çocuğu olan ebeveynlerin ise %29,2’si LGBTİ+ ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Bu grubu içinde eşcinselliği tedavisi için yardımcı olunması gereken bir hastalık (%32,7) ya da devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%38,1) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %70,8’dir. Sadece erkek çocuğu olan ebeveynlerin %25,5’i LGBTİ+ ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%38,7) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %74,5’dir. Hem erkek hem kız çocuğu olan ebeveynlerin %17,3’ü ise LGBTİ+ ya da eşcinselliği bir tercih olarak algılamaktadır. Devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlık (%41,9) olarak değerlendirenlerin toplam oranı ise %82,8’dir. Sonuçta aileler, eşcinselliğe karşı oldukça mesafe içinde bulunuyor ve özellikle kız ve erkek çocuğu sahibi olanlar bu konuda daha belirgin bir tutum ortaya koyuyorlar. Burada eşcinsellik kendi pratik hayatlarına dokunduğu zaman ona karşı olumsuz yaklaşılmakta, kendi hayatına dokunmadığı zaman ise aynı tepki verilmemektedir.

2. Siyasi Kimlikler ve Partiler

Eşcinselliğin doğal bir davranış olarak görülmesine verilen tepkiler oldukça farklılık göstermektedir siyasi kimlikler açısından. Buna göre eşcinselliği insan doğasında var olan doğal bir durum olarak görenler Kemalistler (%47,4), solcular (%44,7), liberaller (%51,7). Buna karşın doğal olmaya hayır diyen demokrat (%51,9), İslamcı (%66,4), milliyetçi (%68,6), merkez sağ (%80,8) ve muhafazakârlarda (%85,6) ise eşcinselliği insan doğasında var olan doğal bir durum olarak görmemektedirler ve aynı görüşte olup doğal görenlerden büyük farkla daha fazladırlar.

Eşcinselliği tanımlama konusunda verilen cevaplarda siyasal kimlikler ve ideolojiler açısından cinsiyet algısı daha net bir görünüme kavuşmaktadır. Buna göre liberaller (%56,7) erkek eşcinselliğini normal bir durum ve sadece farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünmektedirler.

Kendini Kemalist olarak tanımlayanlarda da erkek eşcinselliğini normal bir durum ve sadece farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünenler ilk sırada gelmektedir (%41,5). Geri kalan %58,5 içinde ise sapkınlık olarak değerlendirenler (%27,2) ile erkeklerdeki cinselliğin doğal bir dışa vurum olmakla birlikte iğrenç bulunduğunu bildirenler (%15,1) ilk iki sırayı almaktadır.

Demokratlar içinde ise erkek eşcinselliğini normal bir durum ve sadece farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünenler ikinci sıraya düşmektedir (%33,2). Geri kalan %66,8’lik katılımcılar arasında erkek eşcinselliğini sapkınlık olarak değerlendirenler (%35,8) ilk sıraya çıkmakta ve iğrenç bulunduğunu bildirenler (%13,4) üçüncü sıraya girmektedir.

Milliyetçilerde normal bir durum ve farklı bir yaşam tarzı olarak görüp kınanmaması gerektiğini düşünenler üçüncü sıraya düşmektedir (%20,6). Geri kalan %79,4 oranındaki katılımcı aleyhte görüşler bildirmişlerdir.

Merkez sağ olarak kendini tanımlayan katılımcılar içinde erkek eşcinselliğini normal bir durum ve farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünenlerin oranı %15,2’ye gerilemektedir. Geri kalan %84,8 içinde sapkınlık (%35,4) ile dini, kültürel, ahlaki kurallara bir başkaldırı (%35,4) düşüncesi ağırlık kazanmaktadır.

İslamcı kimlikle kendini tanımlayanlar içinde de erkek eşcinselliğini normal bir durum ve farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünenlerin oran düşse de mevcuttur (%8,6). Geri kalan %91,4 içinde en yüksek oranda bildirilen ise sapkınlık (%48,4) ve sonra dini, kültürel, ahlaki kurallara bir başkaldırı (%36,9) düşüncesidir.

Kendini muhafazakâr kimlik ile tanımlayanlar içinde de erkek eşcinselliğini normal bir durum ve farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiğini düşünenler mevcuttur (%6,7). Geri kalan %93,3 içinde en yüksek oranda bildirilen ise sapkınlık (%47,7) ve sonra dini, kültürel, ahlaki kurallara bir başkaldırı (%36,7) düşüncesidir.

İslamcılık ve muhafazakârlık en yüksek oranlarla erkek eşcinselliğini sapıklık, iğrençlik ve ahlak ve dine başkaldırı olarak görmektedirler. Diğer siyasal ideolojiler içinde milliyetçiler de %79,4 oranıyla yine eşcinselliğe karşı bir bilinç ortaya koymaktadır. Kemalistler de %58,5 ile olumsuz bakmaktadırlar. Muhafazakârlık, İslamcılık ve milliyetçilik ideolojileri eşcinsellere karşı oldukça mesafeli bir tutuma sahip bulunmaktadır. Öte yandan Kemalistler, sol ve liberaller daha esnek ve toleranslı davranışlar sergilemektedir.

Araştırmamız siyasal partilerin eşcinsellere toptan bakışını (tehdit algısı üzerinden) göstermektedir. AK Parti’ye yakın hisseden katılımcıların %75,6’sı, MHP’ye yakın hissedenlerin %71,8’i ve İYİ Parti’ye yakın hissedenlerin %63,9’u için eşcinsellik insan türünün devamını tehdit etmektedir. Bu düşünceye sahip olup kendini HDP’ye yakın hissedenlerde oran %46,4’e, CHP’ye yakın hissedenlerde %42,6’ya düşmektedir. Buna karşın siyasi görüş olarak kendini AK Parti ’ye yakın hisseden katılımcıların %15,6’sı, MHP’ye yakın hissedenlerin %20,7’si ve İYİ Parti’ye yakın hissedenlerin %23,3’üne göre eşcinsellik insan türünün devamı için bir tehdit değildir. Bu düşünceye sahip olup kendini HDP’ye yakın hissedenlerde oran %31,8’e, CHP’ye yakın hissedenlerde %46,4’e çıkmaktadır.

Araştırmamız siyasi partilerin LGBTİ+’yı algılama durumlarını göstermektedir. Buna göre AK Parti’ye yakın hisseden katılımcıların %10,3’ü için LGBTİ+ ya da eşcinsellik bir tercih, %4,6 kısmı için haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması, %5,7’si için de tercihe saygı duyulması gereken bir durumdur. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%53,9), hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%35,8) gerekli görmektedirler.

MHP’ye yakın hissedenler içinde bir tercih olarak görenlerin oranı %20,7’dir. Sapkınlık olarak değerlendirip devlet tarafından yasaklanmasını gerekli görenlerin oranı ise %45,5 ve hastalık olarak değerlendirip tedavi olunmasını önerenlerin oranı da %33,8’dir.

İYİ Parti’ye yakın hissedenler içinde LGBTİ+ ya da eşcinselliği bir tercih olarak görenlerin oranı %26,2’dir. Sapkınlık olarak değerlendirip devlet tarafından yasaklanmasını gerekli görenlerin oranı ise %20,6 ve hastalık olarak değerlendirip tedavi olunmasını önerenlerin oranı da %44,1’dir.

HDP’ye yakın hisseden katılımcıların %47,5’i için LGBTİ+ ya da eşcinsellik bir tercihtir. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%22,3), hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%30,2) gerekli görmektedirler.

CHP’ye yakın hisseden katılımcıların yarıdan fazlası için (%53,5) LGBTİ+ ya da eşcinsellik bir tercihtir. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%17,7), hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%28,7) gerekli görmektedirler.

Siyasal partilerin eşcinsel topluluk algısı Ak Partide %89,7 oranında, MHP’de %79,3 oranında, İYİ Partide 64,7 oranında, HDP’de %52,5 oranında ve CHP’ de %46,4 oranında olumsuzdur. Bu kesimler de kendi içinde bir kısmı sapkınlık görmekte ve bunu da devletin yasaklamasını talep etmektedir. Diğer bir kısmı ise hastalık şeklinde görmekte ve bunun da tedavi edilmesini önermektedir.

LGBTİ+ bir grup içinde yer almakla rahatsız olacağını söyleyenlerin partilere göre dağılımı oldukça dikkat çekicidir. Bütün partilerde büyük oranda LGBTİ+ gruplar içinde yer almak rahatsız edici bir tutum olarak algılanmaktadır. Araştırmamızda AK Parti’ye yakın hisseden katılımcıların büyük bir kısmı (%92,6) LGBTİ+ gruplarından bir grubun içinde yer almak ya da bulunmaktan rahatsız olacağını bildirmektedirler. Bu oran MHP’de (%83,1), İYİ Parti’de (%80,0), HDP’de (%71,5), CHP’de (%59,6).

Tüm siyasi siyasal partiler için geçerli olmak üzere, ailelerinde görülmesi durumuna eşcinselliğe verilen tepki büyük ölçüde olumsuzdur. Araştırmamızda gösterildiği gibi katılımcılar kendini hangi partiye yakın hissederse hissetsin, LGBTİ+ ya da eşcinsel birinin aile içinde (oğlunda ve/veya kızında) görülmesi durumunda bu haliyle kabul etme oranları düşük ama kabul etmeyip tedavi ettirmeye yönelik çare arayışları önceliklidir. Siyasi görüşleri açısından tedavi dışı tepkileri (hayal kırıklığı, üzüntü, ne yapacağını şaşırma, utancından insan içine çıkamama, evlatlıktan reddetme) ise tedaviden sonra yüksek orana sahiptir.

Bütün farklı kategorilerde kendi ailesinde bir eşcinsel olması konusunda oldukça büyük bir kaygı ve endişe duyulduğu ve bu konuda olumsuz bir tepki verildiği gözlemlenmektedir.

3. Din ve Eşcinsellik İlişkisindeki Algı

Tüm dini görevlerini yerine getirdiğini belirten katılımcıların %16,1’i, dini görevlerini kısmen yerine getirebildiğini bildirenlerin %28,0’ı, dini görevlerini yerine getirmeyenlerin %39,0’ı için eşcinsellik insan doğasında var olan doğal bir durumdur. Eşcinselliği doğal bir tutum görenler içinde en yüksek oran ise %74,6 ile inanmadığını bildirenlerden oluşmaktadır.

Tüm dini görevlerini yerine getirdiğini belirten katılımcıların %16,7’si, dini görevlerini kısmen yerine getirebildiğini bildirenlerin %28,4’ü, dini görevlerini yerine getirmeyenlerin %46,0’ı için eşcinsellik insan türünün devamını tehdit eden bir durum değildir. Eşcinselliği tehdit olarak algılamayanlarda en yüksek oran ise %75,8 ile inanmadığını bildirenlerden meydana gelmektedir. Sonuçta eşcinselliği kabul etme, doğal görme, tehdit görmeme ile inançsızlık arasında çok yüksek bir korelasyon ortaya çık-maktadır.

İnanan gruplar ile eşcinsellik arasındaki korelasyon ise daha farklı bir tablo arz etmektedir. İnanıp tüm gereklerini yerine getirdiğini bildiren katılımcıların %41,1’i erkek eşcinselliğini, erkek doğasına aykırı bulup bir sapkınlık ve %38,5’i dini, kültürel, ahlaki kurallara bir başkaldırı olduğunu düşünmektedirler. İnanan ve inancın gereklerini yerine getiren gruplarda eşcinselliğe olumsuz bakma oranı %79,6 ile diğer gruplar arasında aleyhte en yüksek orana sahiptir. Bu grup içinde erkek eşcinselliğini, normal bir durum ve sadece farklı bir yaşam tarzı olarak değerlendirip kınanmaması gerektiği (%7,8) ile iğrenç bulmakla birlikte doğal bir dışa vurum olduğu düşüncesi (%8,0) ise inanmayan ve inandığı halde gereklerini yerine getirmeyen katılımcıların oranlarından çok çok aşağılara düşmektedir. Toplam %15,8.

İnanmadığını bildiren katılımcıların %79,3’ü için LGBTİ+ ya da eşcinsellik bir tercihtir. Bunların bir kısmı haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%46,0), bir kısmı da tercihe saygı duyulması gerektiğini (%33,3) düşünmektedir. Sapkınlık olarak değerlendirenler ise devlet tarafından yasaklanmasını (%11,1) ve hastalık olarak değerlendirenler de tedavi olunmasını (%9,5) gerekli görmektedir.

İnanan ama dini görevleri yerine getirmeyen katılımcıların %53,2’si için LGBTİ+ ya da eşcinsellik öncelikle tedavi olunması gereken bir hastalıktır (%35,0) ve sonra devlet tarafından yasaklanması gereken bir sapkınlıktır (%18,2). Geri kalan %46,8 oranındaki

katılımcı içinse öncelikle saygı duyulması (%26,0) ve sonra haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%20,8) gereken bir tercihtir.

İnanan ve bütün dini görevlerini yerine getiren katılımcıların %87,3’ü için de LGBTİ+ ya da eşcinsellik öncelikle bir sapkınlıktır ve devlet tarafından yasaklanması gerekir (%50,4), sonra bir hastalıktır ve tedavi olunması gerekir (%36,9). Geri kalan %12,7 oranındaki katılımcı içinse saygı duyulması (%7,8) ve haklarının kanunlar çerçevesinde savunulması (%4,9) gereken bir tercihtir.

“LGBTİ+’nın dinimizde yeri yoktur” önermesine verilen cevaplar, bize, dini algılama ile LGBTİ+’yı yorumlama ilişkisini vermektedir. Dini görevleri yerine getirme arttıkça LGBTİ+’nin dinimizde yeri olmadığı algısına ilişkin oranların da arttığı görülmektedir. Buna göre, inanmayan katılımcıların %15,9’u, inanan ama gereklerini yerine getirmeyenlerin %58,1’i, inanan ve dinin gereklerini kısmen yerine getirebilenlerin %73,3’ü ve nihayet inanan ve tüm gereklerini yerine getiren katılımcıların da %80,5’i, LGBTİ+’nin dinimizde yeri olmadığını düşünmektedir.

Sonuçta dini inanç ve yaşantı ile eşcinselliğe bakış arasında önemli korelasyonlar bulunmaktadır. Buna göre dini inanç ve yaşantı arttıkça eşcinsel ve LGBTİ+ grubuna karşı olumsuz bakış da yükselmektedir. Salt inanma kadar inanmanın pratiklerini ortaya koyanlar arasında da önemli bir farklılaşma ortaya çıkmaktadır. İnanç ve inancın yaşantıya dönüşerek var oluşu durumunda, eşcinsellik ve onun örgütsel arayışı olan LGBTİ+’ya, karşı ve mesafeli bir tutum gelişmektedir. İnanma salt soyut bir düşünce olarak kaldığında ise eşcinselliğe karşı daha esnek, belirsiz ve normal algılayan bir bilinç gözlemlenmektedir.

www.istanbulailevakfi.org +90 (850) 308 31 93 +90 (530) 148 31 93

merhaba@isavak.org Aile TV istnblailevakfi istanbulailevakfi

Beylerbeyi Mahallesi Cennet Camii Yolu Sokak. No: 13 Üsküdar/İSTANBUL